

# TOVERBERG 21

JAARGANG 6 / 2 ZOMER 2011



HET BELEEFDE GENOT  
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem  
0498/73.58.73  
[hetbeleefdegenot@scarlet.be](mailto:hetbeleefdegenot@scarlet.be)  
BTW BE 0893.747.805  
Rek. 001-4851739-69  
[www.hetbeleefdegenot.be](http://www.hetbeleefdegenot.be)

## Colofon

Redactie : Roland Ranson, Bart Madou

Werkten ook mee : Staf de Wilde, Els  
Vermeir, Els Dunnez, Tine Verschoot,  
Herman De Leye

Kaft: Rika Van Dycke

Voormgeving: Bart Madou

Foto's: Stefaan Huysentruyt (p. 51),  
Herman De Leye (p. 52), Bart Madou

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het  
begin van elk jaargetijde. Een abonne-  
ment nemen kan door lid te worden  
van Het Beleefde Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor  
hun bijdragen.

Kopiëren of citeren is toegelaten, mits  
bronvermelding.

## Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Interview	5
Gedichten van Patrick Vanhaelemeesch	25
Werk van Monique Haelewyn	34
De eerste zin	40
Verwilderd	42
Elsenspinsels	43
Ännchen Von Tharau	44
Gedicht	50
Beleefd	51
Te beleven	55
Favoriete boek: Herman De Leye	57
De leesgroep	59
Reglement poëziewedstrijd	61

## Woord vooraf

*How many of our daydreams would darken into nightmares  
if there seemed any danger of their coming true!*

(Logan Pearsall Smith, Afterthoughts)

Beste lezer,

Ik die nooit droom, noch letterlijk noch figuurlijk, moet nu met enige tegenzin toegeven, I have a dream. Inderdaad, ik droom ervan dat de nachtmerrie waarin wij met z'n 10 miljoenen langzamerhand ten onder gaan, weldra zal wijken. Helaas moet ik het stellen met de woorden van Jacob Israël de Haan, enigszins aangepast weliswaar: "Dikwijls droom ik dat ik in de hel ben. Na het ontwaken bemerk ik, tot mijn schrik, dat ik in *Vlaanderen* ben."

Of, om nog duidelijker te zijn, grijp ik terug naar Martin Luther King: "I have a dream that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed: 'We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal'." Dus Vlamingen, Brusselaars en Walen voeg ik er dan maar overbodig aan toe. En ja hoor al die "kutmarokkaantjes" uit de Brusselse Dansaertstraat en wijde omgeving erbij. Maar, ervaren, wijze, bezadigde toverberglezer, u zult zich terecht afvragen wat auteur dezes toch bezielt, of hij nu in alle ernst toegetreden is tot het gild der moraalridders en gemene zaak maakt met het rapaille van de nestbevuilers. Vanwaar die zure oprispingen, dat gevoel van zelfverlorenheid, vanwaar die hang naar, die sympathie voor de vaderlandslose Gesellen en het rode tuig? Vanwaar dat "de profundis clamavi ad te, domine"? Is er dan geen koele beek die soelaas biedt, geen klare bron van troost?

Toch wel, in tijden van de meest fundamentele wanhoop is er Toverberg, dit keer het zomernummer, nummer 21.

Zoals u, opmerkzaam als u bent, al in het vorig nummer gemerkt hebt is onze rubriek "Dichter bij ons" veranderd in "Ginterview". Inderdaad, ik raaskal niet. De redactie van Toverberg wil het hele Zedelgemse Ginterland gaan verkennen. Ik ijl nog steeds niet. U zult ons, vanaf nu, steeds frequenter in den vreemde aantreffen, de goede cultuurboodschap verkondigend met de vlammende pen in de ene, de bijbel van de schoonheid in de andere hand. We zijn van plan u kennis te laten maken met de literaire en andere cultuurcoryfeeën van Gistel, Ichtegem, Kortemark, Middelkerke, Oostkamp, Oudenburg en Torhout.

Gistel beet de spits af. Met name Monique Haelewyn en Patrick Vanhaelemesch viel de eer te beurt te figureren in niet alleen ons

eerste "buitendorpse" interview, maar tevens ons eerste "dubbel-interview". Zij namen ons mee in hun dromen en hun werkelijkheden en wisten ons met hun eenvoud en menselijkheid diep te raken. Dat hun diverse levensvisie resulteert in waarachtige "humanitas" en echte kunst vindt u geïllustreerd op de bladzijden volgend op het interview.

Ook de auteur van de rubriek "De eerste zin" heeft blijkbaar last van zure oprispingen, hij is zeer duidelijk uit zijn lood, geeft blijk van een grote malaise en neemt geen blad voor de mond. Een bewijs voor de stelling dat je best geen gemene zaak maakt met het geliteratureluur.

Ook Staf de Wilde heeft last van nachtmerries in de rubriek "Verwilderd". Hij heeft het in zijn nachtelijke beklemming aan den lijve ondervonden wat het betekent als gepensioneerde plots weer in het zweet zijns aanschijns de kost te moeten winnen. Gelukkig is daar prof. Blommaert om hem van Freud en vooral van Patrick Janssens te bevrijden.

In "Elsenspingsels" leest u hoe Els Vermeir, in de voor een vrouw meest vreselijke omstandigheden door de mare bereden wordt. Jammer genoeg lijkt dit droombeeld heel erg op de werkelijkheid, of toch niet?

Bart Madou confronteert ons in zijn verhaal "Ännchen von Tharau" met de grote discrepantie tussen schijn en wezen. Het vlies tussen droom en werkelijkheid scheurt al open bij het slaan van een deur. En Tine Verschoot droomt in het gras de zoete droom, terwijl de winterse realiteit wijkt.

Wat wij beleefd hebben, dat waren dromen, zo mooi, toch overtrof de realiteit van het kritisch denken op de viering van ons eerste lustrum, dankzij Johan Braeckman, alles.

Wat wij nog zullen beleven ook daar kunt u van dromen, Namur en Félicien Rops, maar die laatste zou voor eerder bizarre (ik druk mij hier met opzet heel voorzichtig uit) rêverieën kunnen zorgen.

Ook Herman De Leye is in de rubriek "Het favoriete boek" van geen klein droompje vervaard. Kijkt u maar eens wat hij na het lezen op de eerste bladzijde van het boek schreef. Droomt u maar rustig weg.

En tenslotte kan de leesgroep Tom Lanoye en Niccoló Ammaniti wel dromen.

Wij wensen u, wakkere lezer, een dromerige boekenzomer vol vervulbare rêverieën ver weg van de banale realiteit.

Roland Ranson

## ***Ginterview: Gistel***

***Patrick Vanhaelemeesch en Monique Haelewyn.***

**Ons eerste Ginterview buitenshuis! In de Galgestraat in Gistel werden we enthousiast ontvangen door Patrick en Monique, respectievelijk woord- en beeldend kunstenaar. Over woord en beeld dus? Ja, natuurlijk, maar ook over leven, dood en relativeren. Een samenvatting.**

*Eerst even uitleggen wie en wat Het Beleefde Genot, wat Toverberg en wat een Ginterview eigenlijk zijn en voor we het goed wisten zaten wij niet in Gistel maar in Watou; of de interviewers (bijna) geïnterviewd.*

PATRICK : Hebben jullie dan schrijvers in de gemeente?

*Momenteel Gwij Mandelinck. Hij woont nu in Aartrijke, maar blijkbaar is hij van plan om naar Brugge te verhuizen. Oorspronkelijk woonde hij in Watou zoals jullie wellicht wel weten.*

PATRICK: Zeker, ieder jaar gingen wij naar Watou tot we op een bepaald moment afgehaakt hebben. We vonden dat het te veel een soort gesloten snobisme aan het worden was. Wat 'zij' belangrijk leken te vinden was 'kunst'. De klap op de vuurpijl kwam toen ze met die gewone voorwerpen begonnen en dat tot kunst verhieven...

MONIQUE : ...oude kleren op een hoop in een kamer bv. en dan denk je, wat is daar de bedoeling van.

*U vond dat het wereldvreemd geworden was?*

PATRICK: Ja. Nochtans zijn we jaren aan een stuk trouwe bezoekers geweest.

*Het is de eerste maal dat we een dubbelportret schetsen. Laten we het gesprek maar organisch zijn gang gaan; we zien wel wat het wordt.*

*Dus, om te beginnen, hoe hebt u, twee kunstenaars, elkaar gevonden? Maar misschien kunt u zichzelf eerst situeren in uw eigen discipline.*

PATRICK : Ik ben dus dichter; in een vorig leven was ik leraar, intussen ben ik wel met pensioen, maar ik schrijf sinds jaar en dag, en sinds 1968 voor uitgeverij Pelckmans in Kapellen. Dat zijn grotendeels leerboeken voor school. Ook nu nog werk ik een beetje voor hen.

Ik was vroeger op twee fronten actief. Op het gebied van het onderwijs was ik prefect te Oudenburg, contactpersoon voor de internaatverantwoordelijke en dat combineerde ik met Sint-Andreas te Oostende waar ik godsdienstleraar en graadverantwoordelijke was. Anderzijds stelde ik ook schoolboeken samen. Maar die twee zaken samen werden eigenlijk wat te veel.



*En jij Monique?*

MONIQUE : Ik heb 21 jaar academie gevolgd in Oostende, twee tot drie avonden per week. Dat was vooral tekenen en schilderen, maar ook wat keramiek en beeldhouwen. Uiteindelijk moet je toch zelf je weg zoeken en eventueel ook vinden. Je krijgt er natuurlijk wel een stevige basis.

Met keramiek ben ik wel gestopt, omdat ik geen eigen oven heb. Ik wil daar niet meer in investeren.

Vooraf het schilderen is voor mij veel intenser. Keramiek deed ik vooral in de periode dat Peter, onze oudste zoon en nu monnik, vertrokken is naar zijn abdij in Frankrijk. Dat is nu twintig jaar geleden. Ik moet je daarbij wel vertellen dat ikzelf dus niet gelovig ben, absoluut niet. Ik ben wel al 41 jaar getrouwd met een godsdienstleraar. Voor mij was heel die periode dat Peter zoekende was nogal zwaar. Niet zozeer omdat hij uiteindelijk koos voor een leven in het klooster. Ik kon maar niet beseffen dat eens hij vertrokken

was, hij nooit meer naar huis terug zou komen. Ik was ook bang dat hij zijn weg niet zou vinden. Uiteindelijk heeft hij dan gekozen voor de abdij van Sept-Fons in Bourgogne. Ook voor de twee andere kinderen, Tinneke en vooral Wouter was het niet vanzelfsprekend.

PATRICK : Onze jongste is grafisch ontwerper; hij ontwerpt vooral veel platenhoezen, dat is nu weer in. Hij geeft ook enkele uren les in een academie.

Er was een enorme binding tussen die twee jongens en nu nog eigenlijk. De jongste heeft er jaren over gedaan om het te verwerken. Voor Tinneke was het ook ingrijpend.

MONIQUE : Misschien verwerk je dat als moeder nog anders dan een vader. Dus ik had zeker een uitlaatklep nodig en die vond ik vooral in die keramiek, want dat was werken met de handen en niet te veel nadenken.

Als kind had ik echt bewondering voor mooie tekeningen en schilderijen naar de natuur, ik was daar echt jaloers op. Dat is altijd een beetje in mijn achterhoofd blijven zitten. Ik dacht: ooit wil ik dat ook kunnen, maar... ik kom uit een gewoon werkmansgezin. We waren met vier meisjes thuis en ik was de jongste... Niemand bij ons heeft doorgestudeerd, daar was nu eenmaal geen sprake van. Dus toen ik 15 was, stond ik al in een weverij tussen de weefgetouwen in Lichtervelde, ons geboortedorp. Ik heb er lange, lawaaierige en zware uren doorgebracht. Maar goed, het was werk en vlakbij de deur. Ik droomde ervan om opera te zingen. Ik had een heel mooie stem. Dat waren twee dingen, twee kinderdromen: schilderen en opera.

Ik heb mijn ouders altijd gekend als oudere mensen met oude ideeën – mijn moeder was al veertig toen ze mij op de wereld zette. Ik heb dus nooit de vrijheid gekend om andere dingen te doen. Let op, dat is geen verwijt aan mijn ouders, dat was in die tijd gewoon zo.

Bij Patrick was het helemaal anders. Die is opgegroeid in een middenstandersgezin. Het ging er daar veel opener aan toe; elke week naar de cinema, en dat in hetzelfde dorp. We kenden elkaar niet eens, de kerk stond tussen onze huizen.

PATRICK : We hebben elkaar maar leren kennen doordat ik Monique met de wagen bijna aangereden heb.

MONIQUE : Jij hebt mij bijna doodgereden, ja.

PATRICK : Ik leerde autorijden, en zij stak de Stationsstraat over en ik reed haar bijna omver. Dat was de eerste keer dat ik zoiets meemaakte. Ik was 18, toen ik dat meisje voor het eerst zag. En ze woonde 500 m bij mij vandaan. Maar ik ging naar Torhout naar school en zat op internaat, vandaar...

MONIQUE : En... in de kerk – toen ging ik nog naar de kerk – zaten wij nooit aan dezelfde kant. Dat mocht toen niet.

PATRICK : Dat was toen inderdaad zo, en het altaar stond dan nog helemaal vooraan en de priester celebreeerde met de rug naar de mensen.

MONIQUE : Dus om een lang verhaal kort te maken, we kregen verkering en we trouwden.

We hadden samen besloten dat ik thuis zou blijven als er kinderen kwamen. Dat was onze vrije keuze. We hebben toen eerst 18 maand in Oostende gewoond waar Peter geboren werd. We hadden een klein appartementje gevonden in de Kairostraat dankzij pastoor Dehem.

Hoewel,... dat was eigenlijk geen appartement...



PATRICK : ...dat was eigenlijk een goedkoop huis dat in drie verdeeld was voor mensen die niet veel verdienden. Je moet weten, de firma van mijn vader stond toen aan de rand van een faillissement, dus zijn wij letterlijk van nul moeten beginnen.

MONIQUE : We hebben zelfs geen echt trouwfeest gehad. En toch was het een unieke gebeurtenis. We zaten met z'n veertien, samen in een cafeetje in Zwevezele met een jukebox die niet marcheerde. En... we zijn op huwelijksreis geweest met zijn ouders. Stel je voor.

PATRICK : We hadden geen



auto, we hadden niets.

MONIQUE : En waar gingen wij naartoe? Naar Poupehan! Voor drie dagen, en het heeft die drie dagen geregend. Dus een feestelijke huwelijksreis was het niet, maar we gaan dat nog wel rechtzetten. Toen we in dat huis in Oostende woonden, studeerde Patrick nog in Gent. Z'n tweede jaar godsdienstwetenschappen.

PATRICK : Ik gaf 's morgens les en in de namiddag spoorde ik naar Gent.

MONIQUE : En de nachten studeerde hij door. Hij deed dat door rond te wandelen rond de tafel.

PATRICK : Om wakker te blijven, nietwaar.

MONIQUE : Met het gevolg dat ook ik niet kon slapen natuurlijk. We hadden maar twee kamers in dat appartement, een klein, klein slaapkamertje en een woonkamer.

PATRICK : Het appartementje was veel te klein, dus moesten we...

MONIQUE : ... wel, op een bepaald moment kregen we te horen dat ze een conciërge zochten voor het O.L.V-college, hier in Gistel, in Gravenbos.

PATRICK : Dat was toen het lager middelbaar, nu is dat het Sint-Godelievecollege geworden. We zijn daar vijf en een half jaar...

MONIQUE : ... we hebben, die job dus aangenomen. Dat was ideaal. Ik bleef thuis voor de kinderen. Het grote voordeel was dat we hier gratis konden wonen als conciërge, maar het was wel een schoolgebouw en dat was dus totaal ongeschikt om erin te wonen. Mijnheer Rooryck, hij leeft nog, woonde ook in dat gebouw. En het was mijn taak eten te maken voor hem, driemaal daags, zijn was te doen, huishoudelijk werk dus. Je moet je daarbij voorstellen dat onze slaapkamer vlak naast zijn bureau was. Misschien kun je je inbeelden hoe boeiend dat was. We kunnen daar een boek over schrijven. En dan waren er ook nog leraars die kwamen kijken welke soep ik aan het klaarmaken was. We hadden daar nooit en nergens privacy.

Ik heb het daar vijf jaar uitgehouden. Patrick was altijd weg naar school, hij had nergens last van. Nu, het grote voordeel was dat we gratis woonden en konden sparen voor een eigen huis. En dan

zijn we naar hier, in de Galgestraat komen wonen. Dat was voor ons de hemel op aarde, een eigen huis. Ik was wat blij dat ik uit die school weg was.

PATRICK : Van 1977 zitten we hier. Na verloop van tijd, toen de kinderen groot geworden waren...

MONIQUE : ...wij waren toen in de veertig, heb jij nog gezegd: 'Als je nog ooit iets wilt doen met schilderen of keramiek, dan is het nu het moment.'

Ik was wel bang, opnieuw naar school, al was het dan 'maar' een academie; ik moest er toch de cursus kunstgeschiedenis volgen. Maar Patrick zei: 'Ga toch maar.' Ik ben daar dan binnen gestapt en ik heb er 21 jaar les gevolgd. Eerst tekenen, dan schilderen, telkens acht jaar, dan keramiek en dan de laatste drie jaar heb ik nog beeldhouwen gevolgd ook, maar dat lag me niet zo.

Ik moest wachten tot er een kamer vrij was boven, de kinderen moesten eerst het huis uit vooraleer mama iets had voor zichzelf. En dan pas begin je, eindelijk... eerst met olieverf, maar dat heb ik moeten stoppen. Terpentin, daar kon ik niet tegen. Jammer. Ik schakelde over op acryl maar had daar nog nooit mee gewerkt; ik heb het ook nooit geleerd, dus heb ik mij stap voor stap die techniek eigen moeten maken. Maar toch moet ik toegeven dat het mij beter afgaat. Het is rap droog en ik ben iemand die, als ik aan iets begin, wil voortdoen, er constant mee bezig wil zijn. En met acryl lukt dat wonderwel. Je hebt dan ook de mogelijkheid dat met verschillende materialen te combineren zoals was en lood.

Kijk, dat is eigenlijk wat ik gemaakt heb naar aanleiding van de commotie rond het seksueel misbruik van kinderen in de kerk. Het witte symboliseert eigenlijk de onschuld van het kind en dan dat lood dat snijdt door een kinderleven. Er zijn veel dingen die innerlijk gisten in mij en wat dan uiteindelijk in mijn kunst naar buiten komt, weet ik nooit op voorhand. Ik begin uiteraard altijd met een wit doek, en dan is het wachten op datgene waar ik al maanden in stilte en gedeeltelijk onbewust mee bezig ben. En als ik dan op het doek begin, vergeet ik alles en iedereen en vooral de tijd. Ik mag dan vooral niet gestoord worden.

PATRICK : Wat hangt er weer aan je deur? 'Hier waak ik?'

MONIQUE : Ja, hier waak ik. Als vrouw die het huishouden doet, vind ik dat ik mijn tijd om te schilderen moet stelen. Voor een man is dat veel gemakkelijker. Je moet je ook vooral kunnen organiseren. Ervoor zorgen dat je door kunt werken zonder door de dage-

lijkse beslommeringen zoals boodschappen doen enz. opgeslorpt te worden. Patrick begrijpt dat en dat helpt.

PATRICK : Dat is inderdaad zo, jij neemt heel het huishouden voor je rekening, ik doe eerlijk gezegd niet zo veel, behalve de vaat. Zelfs de tuin is haar domein.

En we eten ook heel onregelmatig, hé, en soms heel laat.

Dat komt ook omdat ik steeds iets wil afhebben, een gedicht of een artikel bv. Pas dan vind ik dat ik iets verdiend heb en dan kan ik gaan eten.

MONIQUE : Ik eet als ik honger heb of goesting, hij ook. 's Middags eten we samen, 's morgens en 's avonds is dat zelden zo. Ik vind dat niet erg en Patrick ook niet. Wij zijn blijkbaar laatbloeiers op het "artistieke" vlak. Op mijn 40ste heb ik de stap gezet naar de academie en ik ben dan ook gestopt met naar de kerk te gaan. Ik heb het jaren wel gedaan om Patrick een plezier te doen. Hij was godsdienstleraar, maar ik voelde me niet op mijn plaats in die kerk en toen ik ermee opgehouden ben, voelde dat als een echte bevrijding. Ook in verband met een aantal andere dingen heb ik resoluut voor de vrijheid gekozen.

*Andere dingen?*

PATRICK : Echtgenoot (hm, hm), verplichtingen, opvoeding...

MONIQUE : Sociale verplichtingen.

PATRICK : Jouw grote voordeel was dat je geen rekening moest houden met maatschappelijke omstandigheden. Je kon alles zeggen wat je dacht en doen wat je juist leek. Maar ik kon dat niet als prefect, en ook niet als godsdienstleraar en verantwoordelijke in de kerk. Ik moest mensen voor de kar zien te spannen. Nu, het is ook wel zo dat Monique leeft volgens haar temperament, zij is heel impulsief.

MONIQUE : En dat merk je misschien wel in mijn werk en in mijn kleurengebruik. Ik maak nooit seriewerk. Vooral die aardkleuren liggen mij, die Provençaalse kleuren, maar toch moet je soms iets durven, veranderen ook, maar dat gaat eerder schoorvoetend. Wit blijft sowieso voor mij heel belangrijk. Vroeger waren er hier in ons huis vooral bruine kleuren. Alles is nu wit. We hebben bovendien de helft van de meubels weggedaan, zodat we heel wat meer leegte, eigenlijk wat meer ruimte hebben om vrijer te ademen.

We hadden ook een schouw laten bouwen. Op een dag komt mijn man thuis en die schouw was weg. Ik had ze helemaal afgekapt.

PATRICK : Mag ik eventjes onderbreken, het is niet de eerste keer dat ze zoiets doet, hoor. Ik kwam hier eens toe en de vloer was uitgebroken.

MONIQUE : Jij hebt makkelijk praten, ik zat ik hier de hele dag thuis, en jij was toch hele dagen weg.

PATRICK : Maar kom, ik moet toegeven, het was altijd een verbetering.

MONIQUE : Zie je wel. En we zijn van mening dat wij ons kunnen redden met het absoluut noodzakelijke. Dat is een bewuste keuze. Ik heb geen vaatwas, geen droogkast, maar ik heb de natuur om mijn was te drogen.

*Om eens terug te keren op dat schilderij aan de muur, is dat een aanklacht? Is het geëngageerde kunst?*

MONIQUE : Ja, het is een aanklacht tegen het seksueel misbruik van kinderen door geestelijken. Ik kan daar dus met mijn verstand niet bij. Neem nu dat interview onlangs op TV met, wij noemen hem Vuile Roger (*Vangheluwe red.*). Ik krijg zijn naam niet over mijn lippen. Stel je voor, we hadden hem uitgenodigd voor de eremis van onze Peter. Gelukkig kon hij er die namiddag niet bij zijn...

PATRICK : ...omdat er een priester in het bisdom Brugge moest gewijd worden...

‘t Is natuurlijk achteraf hé, maar ik vond hem maar een leeg iemand, hij keek ons niet eens in de ogen, hij luisterde maar half naar wat we vertelden en was zeer oppervlakkig. Toen we buitenkwamen waren we ontgoocheld en dachten: wat een sjarel is dat hier eigenlijk.

Ik vind het alles bij elkaar goed dat de zweer openbreekt, dat alles aan de oppervlakte komt, dan kunnen de rotte appels eruit.

*Is het uitzonderlijk dat dit een aanklacht is? Of vinden wij dat engagement in andere schilderijen van jou ook terug?*

MONIQUE : Nee niet uitzonderlijk. Dat hier vind ik bv. heel belangrijk: de tafel. Ik gebruik die tafel nogal eens als centraal voorwerp

in mijn schilderijen. Als de kinderen komen, dan zit je rond de tafel. Je mag alles wegdoen, maar een tafel is er om te eten, te drinken, te discussiëren, te lachen. Een tafel staat centraal en verbindt mensen. Dat vind ik zeer belangrijk.

PATRICK: Je kan het natuurlijk ook religieus bekijken en dan zie je er een altaar in.

*Die kunst is dan blijkbaar ook bevrijdend voor jou.*

MONIQUE : Ja, 't is wel een bevrijding.

Ik heb een schilderij gemaakt van Wouter, de broosheid van een kinderlijf; hij werd van vandaag op morgen diabeet, en onomkeerbaar, terwijl ik dacht: veertien dagen een pilletje nemen en dat zal over zijn. Maar nee hoor, de suiker zat al in zijn bloed en dat betekende spuiten voor de rest van zijn leven.

Als ik daar dan een schilderij over kan maken, dan betekent dat een bevrijding of toch in elk geval helpt mij dat met het verwerken.

PATRICK : Eigenlijk ben je sindsdien veel veranderd.

MONIQUE : Ik was vroeger, als jonggehuwde, een grote pessimist en ik heb een zeer grote depressie gehad die zes maanden geduurd heeft.

Ik heb toen uiteindelijk tegen mezelf gezegd: ofwel kruip je uit die put, ofwel blijf je er helemaal in, het is het één of het ander. En dan heb ik een boek gelezen dat Patrick liggen had over positief denken en ik heb die knop zelf omgedraaid. Ik zeg dat tegen iedereen: je kunt jezelf veranderen als je dat wilt, ik heb het aan den lijve ondervonden.



PATRICK : Maar je moet wel nog kunnen willen...

MONIQUE : Maar ik wilde dat...

PATRICK : ...dus je had de kracht nog, maar er zijn veel mensen die ook dat niet meer hebben.

MONIQUE : Ik spreek natuurlijk over mijzelf, maar je moet voor alles in het leven een beetje wilskracht hebben. Patrick heeft kanker gehad, darmkanker, zo'n 9 jaar geleden, het was ook kantje boordje, maar we hebben het gehaald.

PATRICK : Dat is geluk hebben.

MONIQUE : Nee, je kunt dat leren, daar tegenin gaan.

PATRICK : En toch denk ik dat er mensen zijn die de kracht zelfs niet kunnen opbrengen, die zo diep zitten, dat ze dat sprankeltje hoop niet meer vinden...

MONIQUE : Maar je mag het niet zo ver laten komen, je mag er geen jaren mee lopen.

Maar jij mag dat ook vertellen hoor, straks als het over Jezus gaat, is het aan jou, of zoals ik altijd zeg als je de zondag naar de mis gaat, doe maar de groeten aan Jezus.



PATRICK : Ja, dat is wel leuk. Je moet elkaars vrijheid respecteren. Monique zei me dat ze zich bekneld voelde – als in een corset – als ze naar de kerk moest. Maar dat kan toch de bedoeling niet zijn, het moet een blijde boodschap zijn en geen omknelling. Maar goed, wij hebben dikwijls ernstige en diepgaande discussies vanuit onze eigen levensbeschouwing.

MONIQUE : Ja, laat mij stellen dat ik realistisch ben, zeer nuchter. Jij gelooft nog altijd dat er een leven is na de dood, en dat kan leiden tot discussie, ook met vrienden, tot gat in de

nacht. Ik geloof daar dus absoluut niet in. Ook mijn zoon weet dat van mij, en telkens als wij hem bezoeken, zegt hij: 'Weet je, mama, ik heb toch nog het een het ander achter de hand om je te overtuigen, hoor.' Hij hoopt dus nog dat ik mij ga bekeren, maar ik denk niet dat dit zal lukken. Toch spreken wij daar ook heel open over. Père Patrick en Nicolas (*de oversten van Peter red.*) weten dat ook, want ik ben daar al een beetje bekend, misschien wel berucht. Ik ging al direct niet akkoord over een aantal regels van het klooster.

PATRICK : Ja, dat was wat pijnlijk. Toen hij zijn tijdelijke geloften aflegde, mocht Monique niet mee in de abdij zelf en ik wel. En zij moest dan in een kamertje blijven wachten omdat zij een vrouw is.

MONIQUE : Nu zou ik me daar ferm tegen verzetten, maar ik ben toen kalm gebleven voor Peter.

Ik wil maar zeggen: dat zijn regels van de jaren stillekens. Ik heb dat ook aan de abt gezegd: 'Jullie kijken enkel naar het lichaam en niet naar de mens erachter of erin. De moeder en de zus niet en de vader en de broer wel binnenlaten, dat vind ik toch straf, maar bon, het is nu zo. Toch vind ik dat nog altijd een soort discriminatie. Ik ben het uiteindelijk die hem op de wereld gezet heeft. Ik heb nog veel werk vooraleer ik dood ga!

Heel dat circuit van mijn twee zonen, Peter die monnik geworden is en Wouter die aan diabetes lijdt, heeft mij ertoe gebracht om mijn gevoelens op doek te zetten.

Ik ben, zoals gezegd, vele jaren naar de academie geweest en heb daar vooral en in eerste instantie een grote vriendenkring aan overgehouden.

Ondertussen heb ik ook een aantal tentoonstellingen gehouden, maar ik snak daar niet zo naar. In het begin kon ik geen afstand van mijn werk doen. Ik zocht altijd uitvluchten om niet te moeten verkopen. 't Is misschien omdat ik elk werk van mij als iets unieks beschouw

PATRICK : Alhoewel er toch een zekere lijn, er zekere stijl in zit; je kunt telkens zeggen: dat is typisch jou.

*Ja je stijl is wel herkenbaar, de vorm, het coloriet bijvoorbeeld...*

PATRICK : Die opdracht van Ludwig van Manna in Brugge om een tentoonstelling rond sacraal werk te verzorgen, dat altaar daar was er één van...

MONIQUE : Ja, je kunt natuurlijk geen naakt gaan schilderen om in de kerk te hangen, hé. Meestal als ik een opdracht krijg, blokkeer ik. Ik heb er onlangs één moeten maken voor het parochiecentrum. Ik kreeg maar een paar weken de tijd, en kijk, het lukte eerder moeilijk.

Ik wil vrij zijn als ik naar boven, naar mijn atelier ga. Als het niet gaat, dan reinig ik al mijn borstels of ik ruim dan eens grondig mijn atelier op. Ik sluit mij dan af en dat duurt dan soms weken of in de zomer zelfs maanden, tot ik weer rusteloos begin te worden. Ik lig dan 's nachts wakker en begin te zweten, niet altijd van de "vapeurs", maar echt van rusteloos bezig zijn met kleuren en vormen. Ik krijg dan zo langzamerhand het gevoel dat ik eraan moet beginnen, maar toch doe ik het nog niet, ik wacht eerst nog een tijdje, ik stel het nog steeds uit. Je zit tussen hangen en wurgen, je moet een keuze maken: ik wil beginnen, maar ik weet nog niet hoe...

*Maar eens u in gang schiet, dan werkt u waarschijnlijk vrij snel?*

MONIQUE : Ja, maar dat is mijn karakter.

*En is het dan vlug af?*

MONIQUE : Nee, zeker niet, dat kan nog een paar maanden duren hoor. Nog vanmorgen heb ik iets veranderd aan een doek dat al een hele tijd "af" was. Maar als ik werk, werk ik aan één stuk door, gemakkelijk een hele dag zonder eten, na elkaar, en 's avonds ben ik dan doodmoe, leeg, op, uitgezogen.

Als ik tentoonstellingen bezoek, heb ik dat ook. Met de academie gingen we veel tentoonstellingen bekijken, in Barcelona, Parijs enz. De eerste tentoonstelling die je bezoekt, dan zuig je alles op, uren blijf je voor de schilderijen staan, de tweede gaat dan ook nog, maar de derde is er al te veel aan. Je bent dan echt leeg gekeken.

En als ik dat gevoel heb als ik aan het werk ben, dan stop ik ermee. En als ik dan 's anderdaags ga kijken of ik hang het doek in de woonkamer op, dan kijk ik vanuit mijn zetel en zie onmiddellijk wat er goed is en wat er nog aan ontbreekt. Het grote gevaar bestaat dan wel dat ik soms begin ik te foefelen en dan gaat het niet meer, het komt er niet uit, mijn kleuren lukken niet, en dan zit je echt dagen te sakkeren. Maar er zijn ook dagen dat het vanzelf lijkt te gaan. Je zet je werk op je ezel en je zegt: dat is niet slecht. Maar toch, die onrust neemt dan constant bezit van je. Dat is nu eenmaal mijn karakter en ook het feit dat we, met het ouder wor-



den, beginnen te beseffen dat driekwart van ons leven voorbij is. Wij hebben hier al veel vrienden verloren van rond de vijftig en aangezien ik niet geloof dat er nog iets nadien komt, vind ik dat je er hier en nu zo veel mogelijk moet uit halen. En daardoor vind ik alles wat ik al meegemaakt heb zo boeiend. Alles, ook die kanker. Dan zeg ik: 'We staan ervoor, we komen er doorheen en ze gaan er ons nog niet onder krijgen.'

PATRICK : En achteraf dankbaar zijn, beseffen van: kijk ,we zijn er nog en het is nog goed gekomen. En humor hé, proberen met humor te leven.

MONIQUE : Ja humor staat bij ons bovenaan. Wij maken veel "leu-te", wij zijn twee grote kinderen samen, en Patrick is nog een stuk erger dan ik. Ik vind dat humor sterk maakt en dat je daardoor enorm gaat relativieren. Om het even wat er op ons afkomt..., dus ook de dood. We hebben het er vanmiddag nog over gehad, we spreken er samen heel vaak over – het is zeker geen taboe – we zien die zaken realistisch onder ogen.

Wat ga je doen als er iets met mij gebeurt? Ga je hier blijven? En je gaat toch je kop niet langens hangen, jij leeft ook maar één keer. En dan komt natuurlijk altijd het grote thema naar voren: ik kies voor euthanasie en Patrick niet, en daar kunnen we heel open met elkaar over spreken.

PATRICK : Ik versta dat, ik wil haar daarin ook respecteren...

MONIQUE : Om nu terug te keren naar de echte kunst, ik zou niet zonder kunnen. Vooral die tentoonstelling van het werk van Kiefer in Antwerpen is mij bijgebleven. Niet dat ik daar alles goed vond en bovendien hing daar niet zijn beste werk. Maar toch... Ik kende Kiefer al vanuit de boeken. Het lezen, doorbladeren van kunstboeken is trouwens een passie van mij. Ik lees vooral graag de biografieën van kunstenaars. Ik ben altijd zeer geboeid door hun jeugd en hoe ze ertoe gekomen zijn om kunstenaar te worden.

*Door welke biografieën voelt u zich het meest aangesproken?*

MONIQUE : Rodin. Dat was een kerel hé, Rodin, en zeker dan die historie met Camille Claudel. En dan haar broer, Paul, die haar in een gesticht gestopt heeft.

Ik lees dat wel niet hele dagen, maar er is een periode geweest, in de winter, dat ik mijn voorraad naar de bibliotheek ging halen, hoewel ik er hier thuis zelf ook heel wat heb.

PATRICK : Frida Kahlo...

MONIQUE : O ja, ik heb daar ook een boek van en ik ben haar werk gaan bekijken in Brussel. Wat een wilskracht had die vrouw, jongens toch, dat is wat hoor, en al die vreselijke pijn die ze geleden heeft. Zo'n klein vrouwtje en dan nog met zo'n vreselijke man. Wel, daar heb ik nu eens bewondering voor.

*Heb je ook bewondering voor sommige schrijvers?*

MONIQUE : Dat laat ik aan mijn man over.

PATRICK : Ik ben eigenlijk geen lezer van fictie, maar uiteraard vooral en bijna uitsluitend van gedichten. Ik heb wel bewondering voor de roman, maar ik heb er bijna geen in mijn bibliotheek staan.

Ik ben van in het begin geabonneerd op De Poëziekrant, in de tijd dat Tiberghien zijn tijdschriftje nog polykopieerde. En sedert het mooi uitgegeven wordt, bewaar ik alle afleveringen.

Ik lees ook graag nieuwe zaken, hedendaagse poëzie van jonge dichters, zoals bijvoorbeeld in Plebs, een tijdschriftje uitgegeven in Torhout. Bert De Ceuninck die van Aartrijke is, heeft dat opgericht met een paar mensen. Hij organiseert ieder jaar een poëzieavond.

Ik heb grote bewondering voor Paul Snoek, maar op de keper beschouwd heb ik niet echt een bepaald idool naar wie ik opkijk. Het zijn vooral de gedichten en niet zozeer de dichters die mij aanspreken. Als ik het dan toch moet hebben over een idool, dan vernoem ik graag Bonhoeffer, maar dat is eerder een theoloog dan een dichter.

*Zijn je gedichten vertaald? Of vertaal je zelf ook poëzie?*

PATRICK : Neen, ze hebben het wel al eens gevraagd. Ik had een gedicht gemaakt over de abdij waar mijn zoon-monnik ingetreden is (*Kerstmis in Sept-Fons*) dat een prijs gewonnen had, en er werd gevraagd om dat in het Frans te vertalen. Maar een gedicht is zo gelaagd, zo meerduldig, zo complex dat je al zeer goed de taal moet kennen. Dat gaat eigenlijk mijn krachten te boven. Van een vreemde taal naar het Nederlands, dat zou misschien nog gaan, maar zeker niet omgekeerd.

*En je eigen gedichten?*

PATRICK : Het eerste gedicht dat ik gemaakt heb, dateert van in het begin dat we elkaar kenden, maar dat waren eigenlijk karamellenverzen.

Mijn eerste gedichten schreef ik toen ik een jaar of achttien was. Later pleegde ik geregeld een of ander vers. Hoe dat kwam? Heel vaak waren dat gelegenheidsgedichten die ik dan in de poëzie, de vriendenboekjes van mijn leerlingen, meisjes van het Sint-Andreasinstituut, schreef. Dat ging dan van hand tot hand en zo heb ik er heel wat neergepend, waarvan ik zelfs de inhoud en symboliek niet meer herinner. Ik had ze eigenlijk moeten overschrijven, want misschien zaten daar ook wel enkele goede bij.

En nu en dan schreef ik eens iets voor mezelf of om als nieuwjaarswens te versturen. Na verloop van tijd had ik zo wel een aantal gedichten waarvan ik dacht: dat lijkt mij niet zo slecht, ik zou dat eens kunnen bundelen, maar ik moet eerst wel nog een thema vinden. Net voor mijn vijftigste liet ik mijn bundel lezen door de man voor wie ik als student enorm veel bewondering had. Ik heb het hier over Roger Verkarre zaliger, een priester-dichter uit Torhout en mijn favoriete leraar Nederlands. Aan hem heb ik zeer veel gehad. Hij was een imponerende en zeer sterke persoonlijkheid, een goede vriend van Jef Geeraerts en ook van Paul Snoek trouwens. Hij was vriend aan huis bij enkele Vlaamse schrijvers. Die kerel was heel progressief, een echte taalvirtuoos ook. Hij gaf dus Nederlands en ik had wel een boontje voor hem, hoewel er veel studenten bang voor hem waren. Je moest wel een goede leerling zijn, want hij kon ook behoorlijk cassant zijn, maar ik was niet bang en ik vond ook dat hij niet de persoon was om bang voor te zijn. En dus heeft hij dan mijn bundel gelezen. Een bundel waarin ik zo van alles verzameld had rond één van mijn dada's, een tekstje van Pascal: 'God is een cirkel waarvan het middelpunt overal is en de omtrek nergens.' Ik vond dat zo'n schitterende uitspraak. Het middelpunt van alles is iets religieus en ik heb daarrond 32 gedichten verzameld, rond rotatie, rond beweging, rond cirkel. In die tijd schreef ik ook gelegenheidstoneel voor de vrije podia van mijn leerlingen en artikels voor godsdienstdidactische tijdschriften, iets wat ik bijzonder graag deed. Ik stak daar wel veel tijd in, maar ik had de indruk dat ik het schrijven in mijn vingers had. Om terug te komen op die bundel, Verkarre heeft die dus gelezen en er verbeteringen en aanmerkingen in aangebracht, die trouwens niet altijd even mals waren. Dat was voor mij een enorme steun in de rug. Hij had namelijk als slotcommentaar geschreven dat hij het geheel niet slecht vond en als Verkarre iets niet slecht vond, ja, dan betekende het wel iets.

En dan was er ook een van onze goede vrienden, ook een goede leraar en dichter, namelijk Paul Soete uit Oostende, die me aanraade: 'Je moet eens meedoen aan een poëziewedstrijd.'

MONIQUE : Er zijn prachtige teksten van hem. Wij kijken elk jaar uit naar zijn nieuwjaarskaartje, altijd prachtig en origineel.

PATRICK : Dat is heel plezant. Er is een soort vriendschappelijk opbod ontstaan tussen een vijftal vrienden-poëten. We schrijven elkaar een kerst- en nieuwjaarskaartje met een persoonlijke tekst of een gedicht. Dat zijn dan de enige dingen die ik bewaar. Zo zijn veel van mijn gedichten in gelegenheidsbundels verschenen.

*Wanneer was dat dan juist?*

PATRICK : Ho, vooral tussen mijn veertigste en mijn vijftigste, want nu heb ik daar geen tijd meer voor.

*Ooit aan wedstrijden meegedaan, een prijs gewonnen?*

Ja, ooit heb ik de Basiel De Craeneprijs gewonnen en in Genk de tweejaarlijkse Winters-poëzieprijs, Hasselt ook. Hulshout, in Nederland ook. Soms ontving ik een oorkonde, in Genk was het toch 10 000 frank, nu en dan bestond de prijs uit een stapeltje boeken. En dan heb ik een prijs gewonnen in Nederland voor De Vleermuis. Mijn dichtbundel 'De cirkel is niet rond' hebben ze toen uitgegeven.

*Heb je later nog iets uitgegeven?*

PATRICK : Gedichten? Nee, tenminste geen aparte bundel zoals 'De cirkel is niet rond'. Ik ben er wel een aan het voorbereiden, maar ik heb er nog werk aan.

En dan zijn er nogal wat gedichten, links en rechts verschenen in allerlei publicaties. Maar die tweede bundel, die staat al lang op stapel. Intussen zit ik heel de tijd andere boeken te maken, leerboeken voor godsdienst en voor Nederlands, en dat vraagt als auteur en eindredacteur ook een boel research. Ook voor de lagere school heb ik verschillende boeken samengesteld.

MONIQUE : Als wij 's morgens wakker worden, is onze dag al volledig ingevuld. Ik zou niet kunnen leven met verveling, je kan wel eens fietsen en wandelen, maar we hebben allebei nog onze handen vol.

PATRICK : Dat is plezant hé, borstelen met taal, nu ja, handboekentaal is wel nog helemaal anders dan poëzie, maar kunnen spelen met taal, dat is het einde voor mij.

MONIQUE : Ik heb geen geduld om gedichten te lezen. Soms zegt hij wel: 'Lees dat eens, wat vind je ervan?' En ik ben dan echt van plan dat te lezen, maar ik heb daar geen feeling voor, het spreekt mij niet aan, ik kan er niet door ontroerd worden.

PATRICK : Jij kunt daar ook niet op kauwen, maar ik kan daar een uur mee bezig zijn, met één gedicht, steeds maar opnieuw lezen. Herkauwen.

MONIQUE : Ik zou bijvoorbeeld nooit een dichtbundel kopen, ik moet met mijn handen bezig kunnen zijn.

PATRICK : Soms aanvaard ik een opdracht, maar dat vind ik niet altijd gemakkelijk. In Oudenburg wilde men een boek maken over de gemeente Oudenburg zelf, uitsluitend op basis van foto's, vergezeld van een gedicht. Dat vond ik nog leuk; ik kreeg een foto en de opdracht was er een gedicht bij te schrijven. Mijn foto was het interieur van de kerk. Ik heb alle dingen die ik op die foto zag, gebruikt in het gedicht. Echt een leuk werk.

*Welke thema's komen in uw gedichten steeds terug?*

PATRICK : Thema's? Niet bepaald, maar de grondtoon is altijd religieus, in de zeer ruime zin van het woord, dus niet exclusief katholiek. Het religieuze is voor mij synoniem van verbondenheid, het mysterieuze, de binnenkant, het metafysische, de cirkel zeg maar, allemaal puntjes die rond eenzelfde middelpunt staan, maar die poreus zijn. Ik bedoel: het leven kan je nooit helemaal in één strakke mal vatten, het is altijd poreus, er is altijd veel meer, maar je kunt er wel rond cirkelen, rond het middelpunt cirkelen. En je probeert dan in woorden om te zetten wat je in die omcirkeling meemaakt. Dat is het wat ik probeer te doen.

Ik heb ook een aantal liefdesgedichten geschreven, die soms een religieuze dimensie bezitten. Fundamenteel ben ik optimist, maar dat wil niet zeggen dat het een goedkoop optimisme is, het is optimisme met een diepere grond.

MONIQUE : Ik vind dat soms moeilijk, te moeilijk en ik merk dat ook bij familie of vrienden. Als zij zo'n nieuwjaarskaartje ontvan-

gen hebben, zeggen ze dan soms ook: 'Patrick, het was weer moeilijk hoor, wij verstaan er niet te veel van.'

PATRICK : En soms zegt Monique dan ook: 'Nee, dat gaan we be-  
slis- list niet als kaartje sturen, dat is er te ver over.'

*Men mag de mensen ook niet onderschatten*

PATRICK : Ja, dat is waar, want soms krijg je dan wel reacties van  
heel gewone mensen, die er toch wel iets in zien.

*Schrijft u lange of korte gedichten?*

PATRICK : Ik schrijf zeer lange gedichten, maar soms ook heel  
korte. Ik heb bijvoorbeeld een vrij lang gedicht gemaakt naar aan-  
leiding van een verblijf in Chevetogne. Daar hoor ik mijn lieve-  
lingsmuziek, orthodoxe gezangen, mijn absolute inspiratiebron.

MONIQUE : Ook ik vind die muziek prachtig. Als ik een tentoon-  
stelling hou, doe ik mijn cd's van Chevetogne mee en de toes-  
chouwers luisteren dan in eerste instantie naar die muziek in  
plaats van mijn werk te bewonderen

*Zijn je gedichten muzikaal?*

PATRICK : Ik hoop het, het moet in elk geval kloppen, er zit veel  
klankalliteratie in. Maar op zich zijn het geen klassieke vormen. Ik  
heb wel een paar keer een poging gedaan om een sonnet te schrij-  
ven, maar soms maakte ik het weer kapot, omdat ik wilde dat het  
rijm afgebroken werd in bruuske enjambementen, je kent dat wel,  
maar er zitten altijd wel klankspelletjes in en, uiteraard ook  
woordspelingen.

MONIQUE : En er zitten wel eens doordenkertjes bij. Hij heeft een  
heel mooi gedicht geschreven over Sept-Fons met de koeien daar  
en het landschap errond.

PATRICK : Het heet *Chant des Charolais*. Die koeien stonden daar,  
met hun kop naar beneden, precies monnikskappen. Dat vond ik  
een schitterende ingeving en dus heb ik die koeien – en vooral dat  
herkauwen van die koeien – op ons, mensen, betrokken. Als wij  
mensen wat meer zouden herkauwen, zouden we misschien beter  
functioneren; dat soort dingen dus, daar speel ik dan mee. Maar

het heeft dus wel veel te maken met wat je waarneemt en wat blijft hangen. Bij Monique is dat ook zo.

MONIQUE : Het is een thema dat je ook ligt, landschappen, de natuur. Ik zal dat nooit schilderen, ik vind het prachtig dat mensen dat kunnen, maar ik kan dat niet en sterker nog, het interesseert mij ook niet. Bij mij is er steeds iets innerlijks, een zekere tederheid, zeker als je dan bedenkt dat er een moment zal komen dat we elkaar moeten loslaten. Wie zal de eerste zijn? Als je daar echt bij stilstaat, als je dat echt tot je door laat dringen, weggaan en nooit meer terugkomen, alles voor altijd achterlaten, het is toch vreemd, mysterieus en ook weer heel natuurlijk.

PATRICK : Om nog even op de gedichten en het borstelen met woorden, met taal terug te komen, ik heb bijvoorbeeld een gedicht gemaakt waarvan de strofen allemaal dezelfde klanken hebben op dezelfde plaats. Soms vind ik het wel eens interessant om zulke 'taalgewrochten' van Paul Snoek, Herman de Coninck of Leonard Nolens bijvoorbeeld van wat dichterbij te bekijken.

En dan vind ik datgene wat men intertekstualiteit noemt zo interessant. Het is altijd zo, dat fragmenten van wat je gelezen hebt, blijven hangen. En die gebruik je dan, maar niet bewust. Soms merk je dat dan achteraf. Zo had ik eens een gedicht geëindigd met 'alle bomen wenen' en er was iemand die mij zei: 'Ik heb dat al eens ergens gelezen.' Dat kan best zijn, maar dat is zeker geen bewust overnemen. Ik heb wel steeds, als ik lees, heel bewust dan, mijn potlood in de aanslag. Ik maak voortdurend aantekeningen, maar daaruit besluiten dat ik maar één leermeester zou hebben, gaat te ver. Ik heb er vele.

*Monique en Patrick, wij danken u van harte voor dit interview!*

Roland Ranson & Bart Madou  
Foto's Bart Madou

### **Monique Haelewyn**

Geboren te Lichtervelde op 29 maart 1947

Gehuwd met Patrick Vanhaelemeesch, dichter

Twee zonen en één dochter: Peter, Tinneke en Wouter, twee kleinkinderen Aaron en Leander.

Woont in de Galgestraat 75 te Gistel.

Opleidingen:

Acht jaar schilderkunst, acht jaar keramiek en vier jaar beeldhouwkunst aan de Stedelijke Kunstacademie Oostende

Vanaf 2000 verschillende tentoonstellingen in o.m. Damme, Gistel, Waregem, Ettelgem, Brugge, Houtave, Meetkerke, Torhout ...

### **Patrick Vanhaelemeesch**

Geboren te Roeselare op 6 november 1946

Gehuwd met Monique Haelewyn, beeldend kunstenaar

Twee zonen en één dochter: Peter, Tinneke en Wouter, twee kleinkinderen Aaron en Leander.

Woont in de Galgestraat 75 te Gistel.

Was leraar godsdienst aan het Sint-Andreasinstituut te Oostende en prefect te Oudenburg.

Auteur en coauteur van verschillende schoolboeken uitgegeven bij Pelckmans, Kapellen; verschillende artikels in schoolcatechetische geschriften.

Poëziebundels: De cirkel is niet rond (1996), Op de rug van wild water (in voorbereiding)

Meerdere gedichten opgenomen in verscheidene bloemlezingen en gelegenhedenbundels.

Laureaat van verschillende literaire prijzen o.m. Ieper, Haacht, Gorinchem, Genk, Hulshout, Roermond, Hasselt...

## **“Horen, zien en schrijven”**

*“Een belangrijke functie van kunst is het levend houden van idealen in een cultuur die ze nog niet heeft gerealiseerd.”*

*(Susan Neiman, in : Morele Helderheid)*



## Gedichten van Patrick Vanhaelemeesch

*God is een cirkel  
waarvan het middelpunt  
overal is  
en de omtrek  
nergens.  
(B. Pascal)*

Hij zal gelezen worden!

Wie gedichten schrijft, wil dat ze gelezen worden. Hij presteert wat op artistiek gebied en automatisch communiceert hij. Wie dit voor de allereerste keer doet, wie dus zijn debuutbundel in het licht geeft, neemt risico's. Hij zal gelezen worden door mensen die hem kennen en die hem niet kennen, maar die, hoe dan ook, iets meer willen vernemen over de schrijver, zelfs over zijn manier van denken en leven. Want de kunstenaar geeft zich toch wel bloot. Hij zal dus kritisch gelezen worden en die kritiek zal hem gezegd worden, of niet. Of zal hem geschreven worden.

Patrick Vanhaelemeesch brengt deze zijn eerste bundel onder de intrigerende titel *'De cirkel is niet rond'*. Het is zijn debuut in boekvorm, maar zijn bibliografie is reeds goed gestoffeerd, ondermeer met talrijke gedichten die verschenen in Vlaamse en Nederlandse tijdschriften en bloemlezingen. Hij werd voor zijn poëzie trouwens al herhaaldelijk onderscheiden. Met deze eerste bundel doet hij zijn intrede in de wereld van de officiële, gepubliceerde poëzie.

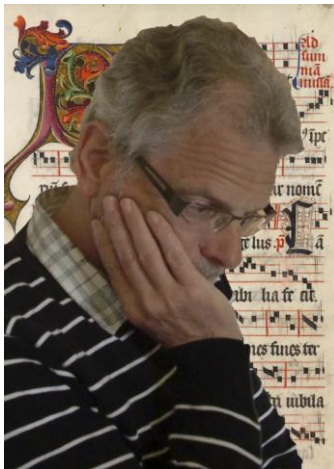
De titel van de bundel is op zich al een vorm van verklaring. De cirkel is niet rond. Hij kan inderdaad een andere vorm hebben, zoals ovaal of ellips. Hij kan ook onderbroken zijn of niet volledig rond. De titel kan eveneens een allusie zijn op de kwadratuur van de cirkel, dus op iets dat onmogelijk en onuitvoerbaar is. De titel komt voor in het gedicht *'Ben jij net zo min (orante)'*, een sleutelgedicht, waarin de dichter zijn aarzeling, zijn onvermogen uitschrijft, zowel in de poëzie als in het leven.

*'Ben jij net zo min te achterhalen, ongerijmd als een vers verdrongen hersenschim?'*

Ongerijmd als een vers? Of: ongerijmd als een vers verdrongen hersenschim? Tweesnijdende dualiteit, waarmee deze dichter graag stoeit. Zij komt voor in verschillende gedichten. Deze uit de cyclus *'Centripetaal'* bestaan haast helemaal uit dit edele spel van botsende woorden, half uitgesproken of ingeslikte zinnen. Deze losse omgang met woorden – hun verband, hun betekenis leidt de schrijver tot zeer zuivere, haast vóórparadijselijke ontboezemingen. *'Beleg van zomeravond'* is daar een bevallig voorbeeld van. Hij spelt de liefste, hij spelt haar verlangen. Hij zit in zijn poëzie. *'Het huis verstillt'* is een van de mooiste, dus gaafste van de hele bundel. Voorbij het impressionisme van opgeroepen beelden, boort de dichter diep in de tweelingwilg, en *'drijven we op tedere langzaamheid en ontwaken in elkanders morgenlied.'* Elders heet dit *'dreggen naar elkanders diepzeegrond'* of *'zich verslikken aan elkanders oppervlak'*.

Hij zal gelezen worden.

Fernand Bonneure,  
voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen



## **HET HUIS VERSTILT**

Het huis verstilt  
en ademt avondrust.  
We stappen uit het weefsel  
van de tijd.

Op ingeslapen muren  
vervagen de lijnen  
van onze eenzaamheid  
als van een ontboste tweelingwilg  
in de nachtgrage wintertuin.

Behoedzaam  
maar in groeiend vertrouwen  
drijven we op tedere langzaamheid  
en ontwaken in elkanders morgenlied.

Ik verbloem de nachtschade niet  
die onze tuinvrees aanricht  
in dit halo van licht.  
Ons naakte verdriet neem ik voor lief  
nu de wereld om de hoek huilt.

Patrick Vanhaelemeesch, *De Cirkel is niet rond*

## **BEN JIJ NET ZO MIN (ORANTE)**

Ben jij net zo min te achterhalen, ongerijmd, als een vers  
verdrongen hersenschim? Niettemin schiet jij  
mij weer te binnen. Word ik ijsarms pervers?  
Begin ik te dwalen? Ik blijf je steeds ver-

zinnen. Manmoedig trek ik cirkels, kringen  
van rationaliteit, als de dood  
voor speculaties: straalbezopen in een Pi-

verbond. Maar vierkanter dan 't kwadraat, onafwendbaar  
gekonterfeit, doe jij mij aan. Jij straalt  
door oog en leden en wat ik hoor is separaat: het  
middelpunt vergeten, de cirkel is niet rond. Zonder

jou is 't al gelogen; de kosmos krimpt en stikt. Ooit  
heb je voor mij gekozen, mij in de min  
geschikt. Ik besta het te bestaan omdat jij er bent.

Patrick Vanhaelemeesch, *De Cirkel is niet rond*

## OERKREET

Liefst daal ik rugwaarts  
af in woorden,  
de lege letterhulzen nog net  
gevangen op het vlies  
van blote ogen.

Speleologisch speur ik  
naar vergeten oorden  
waar karakters warm voelen  
en goud oplichten,  
voorbij de onmacht  
van de alchemist.

Als ik niet wist  
dat Jij achterop bent verborgen  
zo goed als middenin en morgen  
– Jij Oerkreet op palimpsest  
van alledaagse zinnen –  
begreep ik nooit  
de tekens van binnen.  
Mijn heelal leek voltooid.

Patrick Vanhaelemeesch, *De Cirkel is niet rond*

## **TURBULENTIE IN MEI**

Hoe gelegenhedszeilers  
hun tenten opslaan  
op de rug van wild water.

Hoe de zee in mei  
in bloei staat en schuimbekkend  
haar zatte kraag afwerpt.

Hoe het nuchtere zand gefronst  
elke uitspatting in haar poriën bewaart  
als opgedroogd liefdeszweet.

Hoe de zeepier in mei  
dit bedenkelijk strand verteert  
en hoopjes spaghetti genereert.

Hoe ik mij aan haar zij  
een uitweg vreet, de schelvis  
ongezouten tot aas beveel.

Hoe twee meeuwen in mei tegen elkaar  
opvliegen tot de zon hen opgebrand  
boven een ingeslapen krib uitschudt.

Patrick Vanhaelemeesch, *Op de rug van wild water*

## **LIJFTOETS**

Ooit kwamen wij in kennis, verkenden  
elk plekje als een wonder.  
Wilde studenten die elkaar frequenter  
als leerstof verslonden.

Nu wij mekaar kennelijk kennen  
tot in de voetregels van ons falen,  
sluiten wij als letterknechten  
alsmaar hoofdstukken af en balen.

Bladerend tover ik nog soms  
mijn roversinstinct naar boven.  
Wanneer geef jij je nog eens over?  
Ik leg mijn vinger op haar wond.

Spanning op de snijlijn  
tussen honger en verzadiging.  
Op een spiekbriefje geef mij  
les in wat jij lekkerst vindt.

Patrick Vanhaelemeesch, *Op de rug van wild water*

## CHANT DES CHAROLLAIS

Een eindweegs van de abdij  
nemen karolingers mij te grazen.  
Gebleekte koppen als monnikskapen  
gebukt onder diepzinnige ogen.

Hun weemoed moet in deze wei  
weer langs de kiezen. Dwaze  
schrokkerigheid opgehoest in happen  
onverteerd verleden en onvermogen.

Onder het licht van een karige zon  
werpen hun schaduwen zich op  
als wegwijzers. Ik contempleer gedwee  
de waarheid van de koe.

Het is armoede die ik won  
uit het opslaan in de krop.  
Als ik voor kauwen de tijd neem,  
krijg ik mijn leven als toetje toe.

Patrick Vanhaelemeesch, *Op de rug van wild water*



## **ONGEHOORD**

ongehoord  
wat teder licht

tussen de plooiën  
van een gewichtig gesprek

leek sprekend  
op een monnik

die tussen pater noster  
en salve regina

gods oorverdovend zwijgen  
in zijn mouwen wegmoffelt

voor hij monkelend  
de nacht ingaat

vederlicht

Patrick Vanhaelemeesch, *Op de rug van wild water*

Werk van Monique Haelewyn













## ***De eerste zin***

Beste lezer, toen ik mijn boekenkast wat op orde aan het brengen was, kreeg ik toevallig Orhan Pamuks "Het nieuwe leven" in handen. (Arbeiderspers 1999, 263 blz., uit het Turks vertaald door Veronica Divendal)

Ik kon er mij geen fluit van herinneren. Dus, alweer een van de zovele boeken die nauwelijks indruk op mij gemaakt heeft. Ik schrijf het niet zonder schaamte. Ik kijk vlug naar de eerste zin: "*Op een dag las ik een boek en mijn hele leven veranderde.*" Die eerste zin maakt mijn verlegenheid nog schrijnender, want ook nu rinkelt er geen belletje, laat staan luidt er een klok. Ik zit erbij en staar ernaar, een gecrashte harddisk, alle hardware naar de knoppen om van de software nog maar te zwijgen. Bis zum Tode betrübt.

Dan kijk ik naar de datum die ik meestal na lectuur op de kaft noteer: augustus 2000. Bijna elf jaar geleden; in termen van hedendaagse boekenproductie "eeuwen geleden". Maar toch, zo'n zin!

En wat doe je dan? Hoe zet je zo iets recht? Kan ik mijn recht op verzachtende omstandigheden doen gelden?

Wordt er niet te veel door het boekenbedrijf uitgebracht en gehypet met als gevolg dat men op het eerste gezicht het kaf van het koren niet meer kan onderscheiden. Of misschien is het wel zo dat elk meesterwerk niet noodzakelijk een afdruk achterlaat in het brein van een wat al te hongerige vellezer. Zou het kunnen dat die Turkse Nobelprijswinnaar mij niet ligt? Maar met zo'n eerste zin?

Groot mysterie.

Ik kan het misschien goed maken door het boek alsnog te herlezen, maar er wacht, denk ik dan, nog zoveel wat mijn leven eventueel zou kunnen veranderen. De boekenboeren jagen en hitsen je op, koop maar, lees maar, vlug wat, nog vlugger, vlugst.

Laten we toch maar even terugkeren naar die eerste zin:

Op een dag las ik...

Leest u echt overdag? Wordt u dan niet door vreselijke schaamte overvallen? Hebt u dan echt niets anders te doen? Bent u misschien niet productief? Geen van die hardwerkende, Vlaamse, laat dáár geen twijfel over bestaan, tweeverdieners? U weet wel, zo'n specimen dat ervoor zorgt dat men zich bezuiden de taalgrens potverterend kan wentelen in de aangeboren luiheid, vol minachting neerkijkend op die onnozele uitslovers uit het noorden met hun schabouwelijke, Germaanse brabbeltaaltje. Ik wijk af. Maar toch, dat perfide nationalisme steekt in tijden van egocentrisch



neoliberalisme toch altijd weer de kop op (zei hij nogal moralistisch!). Laten we daarom op onze hoede zijn, laten we het zaakje uiterst kritisch bekijken en er net zo ondogmatisch over nadenken, want "eigen volk eerst", waar dat nu ook vandaan moge komen, maakt daarom nog geen goede Vlamingen. We verlaten daarom maar beter onze voorpost en buigen ons beter eens over de uitwassen van het volksnationalisme, door een of ander historisch werk ter hand nemen en wie weet, verandert onze opvatting, ons leven dan wel. Hoewel, ik maak mij daar absoluut geen illusies over. Maar dat alles, om een beruchte literaire Hammenaar (één van de twee die ik ken) te citeren, "geheel terzijde".

Probeert u het verblijf hier in dit aardse tranendal met lezen dood te slaan? U zult toch niet beweren dat lezen werkelijk enige zin, ja enig nut heeft? Nu goed, dat lezen zou u op weg naar het einde enigszins kunnen begeleiden. Vindt u echter niet dat er heel wat interessanter te doen valt?

Of bent u echt onververbeterlijk. U leest wanneer u er zin in hebt. Het zal u wat, wat de anderen erover denken. U beslist zelf hoe en wanneer u uw tijd verspilt en daar hoeven verder geen woorden aan verspild.

We gaan nog een stap verder de verdoemenis in: u leest niet zomaar wat, maar een boek! In vredesnaam! Een boek? Waarom niet de krant, u wilt toch weten hoe u de wereld moet zien om in of misschien wel tegendraads te zijn. In dit laatste geval leest u toch een linkse krant. Een "linkse" krant in Vlaanderen???

Ja, daar hebt u natuurlijk een punt. Bij gebrek aan beter doen we het dan maar met De Morgen. Hoewel, sinds AVV VVK van de voorpagina van De Standaard gevallen is, heeft die krant toch wat aan respectabiliteit gewonnen, hoewel ze bij momenten toch nog zo rechts kan zijn als de pest. Vind ik.

Laten we dan maar gauw kiezen voor een boek. Een boek voor overdag, een boek dat na lectuur je leven verandert. Maar ook hierover moet u zich, beste lezer, geen al te grote illusies maken. Een boek, dat je leven verandert, bestaat niet, volgens mijn bescheiden mening. En nee, wat de Bijbel niet gelukt is, daar zal de Koran ook wel niet in slagen.

Mensen veranderen je leven. Mensen bv. die een literair en cultureel project op stapel zetten. In die donquichotterie ga je dan als gelijkgezinde mee, zonder het in het begin goed te beseffen. En in een mum van tijd, ben je bezig, heel onbewust, weg te dromen bij een eerste zin uit een roman van Orhan Pamuk. Uiteindelijk kom je dan toch tot de slotsom, dat het lezen van een boek wel degelijk je leven verandert. Toch?

Roland Ranson

## **Verwilderd**

### **Freud en Blommaert**

In zijn 'Traumdeutung' schrijft Freud dat elke droom een doorwerking is van de voorbije dag. Dat heb ik vannacht ondervonden.

Ik was weer eens een oude leraar en elke klas stond op stelten, geen woord ging erin. Ik was danig ontgoocheld tot een lachende collega van mijn leeftijd zei: 'We zijn gepensioneerd, we hoeven niet meer te werken.'

Hoe kom ik aan die kwellende droom die zich maar bleef herhalen? Ik heb gisteren 'De crisis van de democratie' van Jan Blommaert uitgelezen, meer bepaald zijn kritiek op een boekje van salonsocialist Patrick Janssens. De ex-reclameman bepleit 'de actieve welvaartsstaat' en is van oordeel dat gepensioneerden moeten kunnen bijklussen tegen betaling.

Blommaert is het daarmee grondig oneens. Om te beginnen stelt hij vast dat gepensioneerden enkel loonarbeid verrichten uit noodzaak en niet uit een vrije keuze. Hij vindt dat de wettelijke pensioenen hoog genoeg moeten zijn om van te leven.

Ten tweede merkt hij op dat onze gepensioneerden nu al arbeid verrichten: mantelzorg, engagement in sport- en toneelverenigingen enzovoort.

In het algemeen stel ik vast dat veel van mijn ideeën in dit boek terug te vinden zijn maar professor Blommaert schrijft ze natuurlijk op een meer geleerde en systematische manier neer. Bovendien zijn sommige ideeën allesbehalve nieuw: Gramsci heeft er een aantal reeds 80 jaar geleden verkondigd, in het bijzonder over de rol van de intellectueel in de samenleving, die een criticus behoort te zijn en een engagement behoort op te nemen.

En criticus betekent dan in de eerste plaats dat men de leugens van de media en van de demagogen ontzenuwt en aan 'empowerment' van de bevolking doet. 'Empowerment' zou de opdracht van ons onderwijs moeten zijn. Het betekent jongeren voorbereiden op hun deelname aan de democratie, ze weerbaar maken tegen alle vormen van propaganda en consumentisme. Ook het consumentisme van het nieuws, wat wil zeggen: het nieuws dat niets anders is dan een consumptieartikel en niet aanzet tot nadenken.

Ik ben het daar grondig mee eens. Daarom – en om andere redenen – kan ik ook niet anders dan dit vlot geschreven boek aan iedereen aanbevelen.

Staf de Wilde, de haan 4 maart 2011

## **De oudere vrouw**

Er ging haast geen dag voorbij, of ik kwam haar wel ergens tegen. Een vrouw van middelbare leeftijd, zoals dat heet. Met grijze haren die hier en daar uitdagend pronkten tussen een zee van zwart, als fonkelende sterren die de nacht doorprieken. Telkens ik haar zag, keek ze me boos en verwijtend aan. Het leek wel alsof ze mij de schuld gaf van de diepe rimpels die onuitwisbaar in haar voorhoofd gegrift waren, als even zoveel littekens van vergeten pijn, als voren die door noeste arbeid in een ooit maagdelijk veld waren geploegd. Ze keek me aan met bijtende ogen, verwijtend, alsof ze jaloers was op mijn jeugdig hart, gefrustreerd over het aftakelende lichaam dat ze zelf meesleepte.

Ik kon me, al zag ik er geen reden voor, niet van de indruk ontdoen dat ze me haatte. Een haat die leek te groeien naarmate we mekaar vaker tegen het lijf liepen, en erger nog: een haat die stil aan wederkerig werd.

Maar ondanks die haat was er ook steeds een vreemd gevoel van vertrouwdheid, alsof ik die blik al kende sinds de dag dat ik geboren werd. Ik begon het gevoel te krijgen dat ze me achtervolgde, al jarenlang. Te meer daar ik haar op de meest uiteenlopende plaatsen ontmoette. Winkelend in de stad, in de toiletruimte van een restaurant, of zomaar op straat...

Op een dag sloeg paniek me om het hart toen ik in haar plots mijn overleden grootmoeder meende te herkennen. Paniek die me er zelfs toe dreef een oud fotoalbum op te zoeken, om enerzijds opgelucht vast te stellen dat het niet mijn grootmoeder was – hoe had het ook gekund, jaren na haar dood –, maar anderzijds wel degelijk een zekere gelijkenis te ontwaren. Die gelijkenis schreef ik uiteindelijk toe aan louter toeval. Zijn we niet allemaal in zekere mate gelijkend?

Maar nog raakte ik niet van haar verlost, en haar priemende ogen achtervolgden me op de duur zelfs tot in mijn slaap.

Uiteindelijk werd het me te veel. Toen ze me op een dag voor de zoveelste keer aanstaarde, zwijgend maar tegelijkertijd zo sprekend, ontstak ik in pure razernij. Ik sloeg wild om me heen, gilde, en greep het eerste voorwerp dat in mijn bereik was, om het haar met alle kracht in het gezicht te gooien.

Een hels lawaai volgde, en ik bleef onthutst achter. De spiegel viel in duizend stukjes op de grond.

Els Vermeir

## ***Ännchen von Tharau***

Elke weekdag dat Elisabeth met de bus naar de stad ging, stapte hij twee haltes na die van haar op. In het begin had ze hem niet eens opgemerkt. Een grijze verschijning, zo zou je zijn aanwezigheid op de bus kunnen noemen. Meestal nam hij vooraan plaats – zij zat altijd achteraan, vlakbij de uitgang – soms stapte hij door en ging in haar buurt zitten. Nooit gaf hij echter blijk dat hij haar zag, nauwelijks zat hij neer of hij opende zijn erg versleten boekentas en haalde er allerlei papieren uit, die hij dan onophoudelijk las tot hij uitstapte. Dat was op de Grote Markt, één halte eerder dan Elisabeth.

In het begin schonk ze geen aandacht aan het wat zonderlinge, wat teruggetrokken gedrag van de man. Nee, nooit had ze hem zien opkijken, altijd las hij of staaarde wat afwezig naar het blad, dat dacht ze althans omdat het vaak minutenlang duurde voordat hij een volgende pagina omsloeg. Wat hij las intrigeerde haar wel, maar nooit tijdens de weinige keren dat hij achteraan kwam zitten, was zij erin geslaagd iets op te vangen van de vetgedrukte titels op zijn blad. Soms had ze de indruk dat hij partituren rangschikte en die dan aandachtig bestudeerde, een potlood in de hand, waarmee hij soms iets aanstipte op het papier.

Nu, dat hij haar intrigeerde was misschien wat ver gezocht, in feite vergat ze hem eens ze niet meer op de bus zat, eigenlijk vatte ze het een beetje als een spel op: waar zou hij dit keer plaats nemen als hij opstapte. Ze betrapte er zich op dat ze bezig was met een weddenschap met zichzelf: blijft hij vooraan of komt hij achteraan zitten? En als hij dan achteraan kwam zitten kon ze het niet laten hem vanuit haar ooghoeken te volgen. Het was een ritueel: gaan zitten, zijn boekentas op zijn schoot nemen, even wachten, de tas openen, de papieren eruit nemen, zijn potlood te voorschijn halen, een tijdje schuin naar beneden kijken en dan een licht kuchje, wat betekende: ik ben begonnen met lezen.

Even voor negen kwam zij op haar werk aan, een wat ouderwetse ruimte, planken vloer, zware houten bureaus en toch veel licht doorheen de hoge neogotische ramen. Doorheen die ramen kon zij de toren van het belfort ontwaren. Telkens het carillon om negen uur zijn eerste deuntje speelde, keek ze even op naar de toren – het was een gewoonte geworden, maar een gewoonte die ze nooit onbewust volbracht, ze luisterde naar het geklingel, deed niet zelden haar ogen dicht. Het was haar opgevallen dat het deuntje van negen uur altijd hetzelfde was, ze herkende het volksliedje 'Ännchen von Tharau', ze vond het een aardig wijsje, mooi in zijn

eenvoud. Ze kende het goed genoeg, want zelf had ze het nog op haar dwarsfluit gespeeld, maar dat was toch wel erg lang geleden, toen ze nog naar school ging.

De uren erna viel het haar meestal niet op als de beiaard zijn bronzen klanken over de stad goot. 's Avonds, als ze huiswaarts keerde was zij altijd alleen geweest op de bus, ze kleurde even bij die gedachte, want de bus zat meestal stampvol met schooljongens en schoolmeisjes, maar nooit zat de man van 's morgen, 's avonds op dezelfde bus naar huis. 'Kom nou, wat denk ik nu, trouwens die man is zoveel ouder dan ik...'. Het feit alleen dat ze die redenering maakte deed haar opnieuw inwendig blozen, ze had toch niets met die man? Hij gedroeg zich gewoon wat zonderling, nou ja in haar ogen toch.

Vandaag streek er een venijnige wind langs haar gezicht. O, wind, if winter comes, can spring be far behind? Van nature was ze optimistisch, de laatste regel van Shelley's Ode to the West Wind viel haar gewoon te binnen. De bus remde, hij was 's morgens meestal nog leeg, ze was de eerste passagier die instapte. Haar boek bleef dichtgeklapt tot de tweede volgende halte. De remmen van de bus piepten, twee goed ingepakte vrouwen die ze ook kende, stapten in, de man was nergens te bespeuren. Elisabeth sloeg haar boek open bij de bladwijzer, maar hoe goed ze ook haar best deed, ze kon haar gedachten niet bij de zinnen houden. Vlakbij het station waren er wegwerkzaamheden, de auto's uit beide richtingen konden slechts beurtelings passeren. Het was vijf over negen toen zij op haar werk aankwam, niemand van haar collega's zei er iets van. 's Anderdaags en de dagen erna hetzelfde scenario de twee dames die opstapten, de man die opviel door het feit dat hij er niet was, alleen de wind was gaan liggen. De geïmproviseerde lichten aan het station sprongen op rood – groen – rood. Telkens arriveerde ze een tiental minuten te laat op haar werk. Plichtsbewust werkte ze over de middag een kwartier over vooraleer haar lunchpauze te nemen. Op de middag sloeg de beiaard twaalf slagen, maar geen deuntje. Hé, het viel haar nu pas op, gisteren was het ook zo, dat herinnerde ze zich vaag, maar ze had er toen geen aandacht aan besteed.

De maandag erop. Toen de dames van de tweede volgende halte opstapten met in hun zog de man, slaakte ze een onhoorbare zucht van verlichting, ze glimlachte zelfs, vlug verborg zij haar mond achter haar boek. Glimlachte de man ook even? Of dacht zij het maar. Nee, ze dacht het maar, want weer struinde hij in zijn ongeordende papieren. Uit haar ooghoeken zag ze duidelijk dat het nu om een partituur ging, de titel op de eerste bladzijde kon ze niet lezen. Tegen zijn gewoonte in bewoog de man zijn potlood

nauwelijks zichtbaar ritmisch op een neer, hij sloeg de maat. Bijna was hij vergeten af te stappen op de markt (even maakte ze aanstalten hem erop te wijzen dat de bus de halte naderde, maar gelukkig kon ze zich inhouden), hij grabbelde zijn papieren bijeen en zonder ze in zijn boekentas te stoppen wipte hij in drie sprongen de bus uit. Jongen toch, op het nippertje hoor, je zou wel eens ongelukkig ten val kunnen komen op die manier. De volgende halte was het haar beurt om af te stappen. O, nee, hij had zijn hoed op de stoel laten liggen. Help! Wat moest ze doen? Vlug naar de chauffeur gaan om de hoed af te geven? De hoed gewoon laten liggen? Voor ze het goed beseftte stond ze op straat met de hoed in haar handen. Zijn hoed. Maar wat nu? Ach, ze zou de hoed morgen gewoon meebrengen en als hij opstapte zou ze hem de hoed geven.

Frans, haar collega fronste de wenkbrauwen toen ze haar werkplek binnenstapte, de hoed nog in haar handen. Ze gaf geen uitleg, al zag zij aan de stand van Frans zijn mond dat hij dat wel verwachtte. Dat zijn toch enkel mijn zaken, of niet soms? Negen slagen van de beiaard, het was negen uur. Ze spitste haar oren. Doorheen de gesloten ramen hoorde zij het deuntje tingelen. Ho maar, dat was Annchen von Tharau niet? Nee, iets helemaal anders. Zij probeerde de melodie te volgen, ja, herkende die plotseling ondanks deze hoogst merkwaardige versie voor beiaardklokken, of nee toch niet wat zij dacht... ze spitste haar oren, haar handen bleven als verlamd boven het toetsenbord van haar pc hangen, daar begon dezelfde melodie opnieuw. Toch wel, toch, dat was het, Marietta's lied uit Die Tote Stadt van Wolfgang Korngold. Dat was Marietta's lied, wis en zeker, wat klonk dat tragisch, ondanks de pingelende klanken van de kleine klokken die ertussen vezeilden, het tempo was ook bijzonder traag, vandaar dat ze twijfelde. Marietta's lied! Mijn God, hoe moest ze wennen aan die ongewone uitvoering: 'Glück, das mir verblieb', geluk dat ik ooit kende... dat stak in haar hart. Hoe lang was ze nu al alleen? Hoe lang was het geleden dat...? De jaren, waar waren ze heen? Voorbij, voorbij, hoe de dagen als zandkorrels door haar handen gegleden waren, maar nog was ze die dag niet vergeten, de dag toen de deur dichtviel, wel duizend maal hoorde ze de klank van die dichtvallende deur, tot in haar droom, waar de deur bonsde, de echo bleef nagonzen. En toch was de deur niet blijven dichtvallen, op een dag moet ze die deur vergeten zijn, ze dacht er niet meer aan en ook nu kon ze zich die bons niet meer voorstellen, de dag kwam haar echter helder voor ogen, het maakte haar nu triest en opgelucht tezelfdertijd, want zo was het toch goed. Die tijd moest niet meer terugkomen. Voorbij. Wie wahr, ein traurig Lied, zo treurig als was er

nooit een treuriger lied gemaakt. De wereld stond even stil rondom haar, met een snelheid, groter dan het licht werd ze achteruit gekatapulteerd, tien jaar in de tijd. Haar handen beefden. Eigenlijk wou ze schreeuwen, gillen, maar geen druppel geluid verliet haar keel. Ze hoorde nog de drie laatste noten van het lied, dit keer gespeeld door een echte beiaard, alles galmde in haar hoofd, stierf weg, ze staarde voor zich uit, wezenloos.

'Scheelt er iets?' vroeg Frans. Ze schrok van zijn stem zo vlak naast haar. Nee, dank je. Waarom zei ze dank je? Ze werd onzeker, stak haar hand uit naar haar handtas naast haar op de grond, er lag een hoed op. Wat schrok ze opnieuw. Ja, het gaat hoor. Ze hijgde het meer dan dat ze het zei terwijl ze naar de buitendeur liep. Het geluk dat ik ooit kende... ik maak mij wat wijs, ik dacht alleen maar dat ik gelukkig kon zijn, maar was het in feite niet, het geluk moest alleen maar komen, was heel nabij, of moest nabij zijn opdat ik mij in stand zou houden. Die dag, de dag van de deur, brak mijn geluk niet aan stukken, het was slechts het vlies van mijn droom dat openscheurde zodat ik daar stond tegenover de werkelijkheid. De werkelijkheid en ik, plots waren we echt, na elkaar zoveel jaren uit de weg te zijn gegaan. Het heeft lang geduurd vooraleer het tot mij doordring, eer ik zo iets kon aanvaarden. Het lied was altijd treurig geweest, maar de muziek had mij betoverd, ingepalmd. Hoe kon ik toch... Ze ging weer naar binnen. Toen het volle uur naderde, werd ze zenuwachtig, ze wachtte gespannen de klokslagen af. Daar hoorde ze de tien slagen, en dan een deuntje, zou het...? Welk deuntje klonk er? Maar er was helemaal niets te horen, het bleef stil. Elf uur, elf slagen. Middag, twaalf slagen en daar bleef het bij. Om kwart over vijf nam ze de bus, mét de hoed in een plastic zak, alleen deze morgen had ze Marietta's lied gehoord, sindsdien enkel de slagen van het uur en het half uur.

's Anderendaags, nam zij de bus, zoals altijd. De hoed van de man netjes in een nieuwe plastic zak, ondoorzichtig, een zak die ze bewaard had toen ze verleden zomer een bloesje in Lissabon gekocht had. Er stond nogal opzichtig Escada, Rua Manuel Jesus Coelho 4 B, Lisboa op. Ze ondervond een vaag gevoel van onzekerheid, dat ze trachtte te bezweren door traag en diep te ademen. De bus naderde de tweede halte na die van haar, zij durfde niet op te kijken om te zien of er iemand bij het bushokje stond. De bus stopte, de deur zwaaide open, de twee dames stapten op, toonden hun kaart en liepen door. Er stapte nog iemand op, een vrouw, zij betaalde een biljet. De deur sloot weer, de man was niet opgestapt. Een gevoel van opluchting vermengde zicht met een knagend gevoel van ontgoocheling. Haar maag begon op te spelen, ze

voelde het zweet in de palmen van haar handen. Zweet kwam ook op haar voorhoofd toen ze beseftte dat ze weer met deze hoed op het werk zou aankomen. Wat gaan ze hiervan denken? Hoe kunnen ze nu weten dat in deze zak een hoed zat? Het stemde haar gerust, voor een paar tellen slechts. Nog nooit was ze met een plastic zak op haar werk aangekomen, en zeker niet met een plastic zak uit Lissabon. Niets van aantrekken, wie zou het lef hebben om iets over deze zak te zeggen? Zeker Frans niet, maar ze zou het wel merken aan zijn gelaatsuitdrukking. Nu ja, dat is toch enkel mijn zaak.

Zoals ze gedacht had, Frans die zijn wenkbrauwen optrok, even kuchte en lichtjes schouderschokkend op zijn stoel ging zitten, tersluiks zijn ogen op de zak met de hoed gericht. Negen uur, negen slagen, geen deuntje, ze had het niet opgemerkt. Tien uur, tien slagen. Nu viel het haar wel op, de stilte na de tiende slag. Vreemd. Koffiepauze. In plaats van wat te staan kletsen met de anderen, bladerde ze eerst even in één van de kranten die dagelijks bezorgd werden. Iets wat ze zelden deed, enkel als ze geen zin had om een praatje te slaan. Ze begon achteraan, de strips, het weerbericht, ze draaide terug, financiële tabellen en er naast afgedrukt een drietal overlijdensberichten. Elodie Vermassen, 87 jaar, nee, 86 als ze goed telde. Eerwaarde Heer Provoost, 78, gestorven in het RVT Avondgloed te Schoten, en dan een iets kleiner bericht Antje Grube, net 50 geworden, haar eigen leeftijd, echtgenote van Jan-Pieter Deceuninck. Ze wou doorbladeren maar dan viel het adres haar op: Tulpenlaan 14, in haar eigen gemeente nog wel. Waar lag dat nu weer? O ja, vlak bij de halte waar de man van de hoed opstapte. Ze liet de krant voor wat hij was en ging bij de koffiedrinkers gaan staan.

Nog tweemaal had ze de hoed bij zich, maar de man stapte niet meer op. Had ze de hoed maar aan de chauffeur gegeven, of gewoon laten liggen. Misschien wisten de twee vrouwen die samen met hem opstapten waar hij woonde, zij zou het hun de volgende maal vragen, dat ze daar niet eerder aan gedacht had.

De maandag erop. De hoed had ze niet bij zich, beide dames stapten op, de man niet, ze had het ook niet verwacht. Ze sprak de jongste van de twee vrouwen aan.

- 'Of jij soms die man kende met die hoed?'
- '...?'
- 'Ik bedoel de man die hier steeds opstapte met jullie, of tenminste die hier vroeger opstapte?'
- 'O, ja. Die...'



Nee, ze kende hem niet echt, ze dacht wel dat ze wist waar hij woonde, maar vraag het eens aan Véronique. Véronique was intussen al bij hen komen staan.

- Véronique ken jij die man met zijn lange zwarte jas die hier vroeger altijd met ons op de bus stapte?
- Jan-Pieter Deceuninck? De stadsbeiaardier? Die met die Duitse getrouwd is? Ja, maar sinds de begrafenis van zijn vrouw heb ik hem niet meer gezien. Naar het schijnt zou hij naar Duitsland vertrokken zijn, zijn huis in de Tulpenlaan staat alleszins sinds gisteren te huur heb ik gezien.
- Te huur?
- Ja, te huur, nog maar van gisteren.
- En de beiaard?
- Dat weet ik niet hoor. Naar het schijnt zal de stad een computer aanschaffen die dan de klokken zal luiden, maar meer weet ik ook niet, weet jij daar iets van Magda?
- Ze zeggen dat toch al een tijdje? Misschien dat ze nu...

Bart Madou, voorjaar 2011

Staf de Wilde (1948) publiceert hiermee zijn dertiende bundel en zijn derde boek over zijn geboortedorp Hamme aan de Durme. Het is een verzameling korte verhalen en gedichten die het leven in de jaren 1950-60 willen oproepen en hulde brengen aan het landschap van Durme en Schelde.



#### 'Dromendorp'

is het logisch vervolg op 'Terug naar Hamme' (1994) en 'Van Toen en Thuis'(2004): ook dit boek wil het leven in Hamme in de jaren 1950-60 oproepen.

Dit gebeurt in verhalen en gedichten over familie en dorpsgenoten en over de prachtige natuur van Durme en Schelde.

Het boek wordt verlucht met familiefoto's en portretten en landschappen gemaakt door leden van fotokring Imago.

440 blz., 23 € leden HBG 20 €

'Dromendorp' is verkrijgbaar bij Rika Van Dycke,  
Kezelbergstraat 1, 8210 Zedelgem  
[rika.van.dycke@pandora.be](mailto:rika.van.dycke@pandora.be)

we staan buiten de wereld  
de hekkens en de winter  
we liggen in het gras en wachten

je woorden spreken licht  
je hand vertelt over huid en blijven

de stoel van gisteren blijft staan  
als dagboek en getuige

Tine Verschoot

## **Beleefd**

### ***Uitstap naar Villeneuve d'Ascq en Rijsel***



Onze eerste stopplaats was het LaM, het Lille Métropole Museum voor Moderne kunst, Hedendaagse kunst en Art brut in Villeneuve d'Ascq.

Een korte wandeling door de beeldentuin met monumentale sculpturen van o.m. Picasso, Calder, Dodeigne bracht ons tot bij de ingang van het museum. Het museum werd gebouwd in 1983 door de architect Roland Simounet

en in 2010 werd het door Manuelle Gautrand uitgebreid met 2.700 m<sup>2</sup>.

Wij bezochten de vaste collecties van het pas heropende museum individueel met een audiogids.

Met meer dan 4.500 kunstwerken en 4.000 m<sup>2</sup> expositieruimte, is het LaM het enige museum in Europa waar de voornaamste componenten van de 20e en 21e-eeuwse kunst onder één dak te zien zijn: moderne kunst, hedendaagse kunst en art brut.

De collectie geniet internationale faam en omvat meesterwerken van Pablo Picasso, Amedeo Modigliani, Joan Miró, Georges Braque, Fernand Léger, Alexander Calder, naast de grootse collectie art brut in Frankrijk.

's Middags konden we met overgave genieten van een gevarieerd driegangenmenu in L'art Culin'R, het restaurant van het LaM.

Na de maaltijd spoorden wij met de volautomatische VAL (Véhicule Automatique Léger) naar hartje Rijsel waar wij met Bart Madou als gids een stadswandeling maakten, eerst even in het hedendaagse Rijsel, daarna langs de mooiste plekjes van de oude stad.

De wandeling werd besloten met een verfrissing op de Plâçe du Théâtre.

## **pARTcours 2011**



Een foutloos pARTcours (met dank aan de weergoden, de kunstenaars, de organisatoren en het publiek). Inderdaad veel (schoon) volk op een uitgebreid pARTcours. Het Beleefde Genot was dubbel-present: enkele van onze leden stelden tentoon in het pas gerestaureerde Ginterhuis: Dolf Naessens portretteerde met allure enkele dames met allure. Op de eerste verdieping vonden wij Wilfried Vanmoortel in het spoor van Kandinsky, Rika Van Dycke toonde enkele prachtige tekeningen, Balder Goethals bewees zijn veelzijdigheid met een vier-tal sculpturen en Herman

De Leye reisde in zestig tafereeltjes de, of beter, zijn wereld rond: Brugge, Parijs, Zee-delgem.

Helemaal boven, op de zolder, vertoefden we in de wolken met Carine Vankeirsbilck.

Voor het tweede luik kon men terecht in het gemeentehuis. Daar kon men navelstaren naar het werk van Bart Madou en de begonnen reis van Herman De Leye voortzetten, ditmaal in kunstige foto's.

De tussenverdieping was helemaal ingepalmd met de doorkijkpanelen van o.a. Carine Vankeirsbilck, Bart Madou, Herman De Leye en Dolf Naessens. Iedereen die het wou kon zich in een originele "outfit" laten fotograferen.

We vonden er ook de fotografisch aangeklede gedichten van de poëzieroute en in de raadzaal draaide er non-stop een powerpoint-presentatie met de gedichten van de route.

Tenslotte nog vermelden dat er op de vijver achter het gemeentehuis een romantische installatie van Bart Madou te zien was: 'Ach wist ik maar de weg terug, de mooie weg naar kinderland'.

## **Literair salon "Proef eens een boek" door Jan Van Herreweghe**



Het zou een experiment worden. Zo begon Jan Van Herreweghe zijn lezing. Dit experiment bestond erin dat hij het publiek (jammer genoeg slechts een twintigtal aanwezigen!) een auteur liet kiezen uit enkele door hem voorgestelde namen, Claus of Michiels enzovoort.

Op die manier kwamen we veel te weten over

zowel Ivo Michiels als Hugo Claus. Niets dan lof voor zijn enthousiaste voordracht. Hoe hij zijn lievelingsschrijvers opzoekt, d.i. ze ter plaatse, in hun habitat gaat onderscheppen, zijn boeken laat signeren. Hoe hij ook de plaatsen beschreven in bepaalde romans met zijn fysieke aanwezigheid gaat vereren, ook de fictieve locaties die doorgaans geïnspireerd zijn op echt bestaande plaatsen. De plak- en verslagboeken die hij nadien van zijn literaire escapades samenstelt, mogen er best zijn.

En dat hij zo'n 150 à 180 boeken per jaar leest, fictie, non-fictie alles door elkaar. Dat zijn er dus wel twee per week! Daarin staat hij wel niet alleen, maar toch, wat een prestatie.

Een enthousiast die ook gedreven kan vertellen, die snel op dreef raakt en nauwelijks te stoppen is. Laat hem maar eens alle boeken die hij met zich meesleurt bij dergelijke gelegenheden 'uitvertellen' en zien hoe ver hij raakt, dat zou pas een experiment zijn!

## **Thomas Mann-lezing: prof. Braeckman over "Kritisch Denken"**

De eerste Thomas Mann-lezing die handelde over Kritisch Denken werd kundig en spits ingeleid door Saskia Ranson, ex-studente van prof. Johan Braeckman. Zij stelde zich terecht de vraag of kritisch denken wel kritisch was.

Geloven zonder basis is onjuist. Dit is uiterst kort geformuleerd de stelling die Johan Braeckman in navolging van Bertrand Russell, verdedigde tijdens de eerste Thomas Mann-lezing .



En toch, elk van ons vertoont de neiging om alles en nog wat te geloven van wat er verteld wordt of geschreven staat. Dat komt omdat we andere mensen vaak op hun woord geloven. En die anderen hebben een punt, want absolute zekerheid is nu eenmaal onbestaande, zelfs in de wiskunde. Anderzijds heeft vertrouwen op anderen ook zo zijn positieve kanten. Stel je voor dat kinderen geen geloof zouden hechten aan hun ouders als die beweren dat ze niet in de beek mogen stappen omdat die te diep is.

Om kritisch te kunnen denken, moeten we in de eerste plaats kritisch durven denken, wat gemakkelijker gezegd is dan gedaan. We moeten ons m.a.w. oefenen in kritisch denken. En ja, dat zelfs heel slimme mensen ook al eens gekke dingen durven te beweren, dat bestaat ook, denk aan de geoloog Kurt Wise die meent dat de aarde nog maar enkele duizend jaren geleden is geschapen. Ook Sigmund Freud kan bij Braeckman op weinig begrip rekenen. Braeckman wil hiermee aantonen dat vooral slimme mensen goed kunnen rationaliseren, iets wat ook wij dagelijks doen. Kromme opvattingen worden op die manier recht geredeneerd. Het zijn de typische staaltjes van sofistiek. Waarom zijn de bananen krom? Omdat ze anders niet in hun pel zouden passen, het lijkt zo banaal, maar heel vaak redeneren wij op die manier.

Een ander veel voorkomende fout komt door het feit dat mensen het 'met eigen ogen gezien hebben'. Zeg nu zelf: als je iemand van iets kan overtuigen omdat je het gehoord hebt van iemand die het zelf gezien heeft... wie zou dan nog durven twijfelen? Nog een ander fenomeen is de autoriteit van de bron of de druk die uitgaat van een groep: als twintig mensen beweren dat die bal rond is en

jij ziet duidelijk dat hij eivormig is, dan ga je eerder aan jezelf beginnen twijfelen dan aan de mening van al die omstanders.

Braeckman had het tijdens zijn lezing ook even over dat deel van ons brein dat wordt gebruikt voor het geheugen, en dat anders werkt dan de harde schijf van een computer. Ons geheugen is zondermeer onbetrouwbaar, wat al door verschillende onderzoekers werd aangetoond. Wij herinneren ons de dingen anders dan ze waren, en herinneringen kunnen ook gefabriceerd worden. In een periode van schandalen rond seksueel misbruik van kinderen zijn dat soort herinneringen met uiterste voorzichtigheid te benaderen!

Johan Braeckman ging uitvoerig in op de vervalser Han van Meegeren. Zelfs na zijn bekentenis (van Meegeren was beschuldigd van het illegaal verkopen van een authentieke Vermeer aan Göring, en moest toen bewijzen dat hij een kundig vervalser was) waren er kunstkenneren die volhielden dat de vervalsingen van Van Meegeren wel degelijk echte Vermeers waren.

In de loop van zijn betoog verweet Braeckman dat homeopathie vooral op het placebo-effect berust. Hij verdedigde die stelling door de manier toe te lichten waarop een *Randomized Controlled Trial* (RCT) wordt ingericht.

Tenslotte eindigde Braeckman zijn betoog met een filmpje dat alle aanwezigen geconcentreerd bekeken. Zowat niemand in de zaal had de eerste maal gezien wat er bij de toegelichte reprise wel te zien was.

## ***Te Belevén***

### ***20 augustus 2011, Daguitstap naar Namen***

Namen is een bijzonder levendige stad met een mooi gerenoveerd historisch centrum. Behalve fraaie boetiekjes en leuke restaurantjes vind je in deze buurt van smalle straatjes ook een aantal merkwaardige gebouwen en artefacten uit een ver verleden. Ook de pleintjes zijn goed bewaard. Met een (Nederlandstalige) gids maken we eerst een rustige wandeling in het oude stadsgedeelte. Tegen 13.30 u worden we verwacht in Le Grill des Tanneurs, vroeger een bekend bordeel, voor een driegangmenu.

Na de Tarte Tatin of de geglaceerde Nougat komt de gids ons weer oppikken en begeven wij ons naar het Museum Félicien Rops. Wij vinden er een overzicht van het leven en werk van deze excentrieke kunstenaar, vanaf zijn karikaturen tot zijn olieverfschilderijen. Rops werd te Namen geboren in 1833, hij was getuige van het opkomende modernisme en het symbolisme. Als achttienjarige trekt hij naar Brussel en richt er het dagblad 'Uylenspiegel' op. Hij verlucht de edities met ironische en sarcastische karikaturen. In 1864, hij is dan 31 jaar, ontmoet hij Charles Baudelaire, de Franse poète maudit van Les Fleurs du mal. Het werk van de dichter zal hem blijven inspireren. Tien jaar later verhuist hij naar Parijs, waar hij een veelgevraagd illustrator zal worden van o.m. Barbey d'Aurevilly, Mallarmé, Verlaine etc. De geest van het fin de siècle heeft hem blijvend beïnvloed: de Parijse courtisanes, prostitutie, erotiek en satanisme zijn het thema bij uitstek van zijn gravures en tekeningen. Hij sterft te Parijs in 1898.

*Praktisch: Zaterdag 20 augustus. Vertrek station Torhout 8.30 u of Station Brugge 8.45 u. Terug Brugge 21.15 u. / Torhout 21.30. Prijs (treinreis H/T, toegang Museum Rops, gids museum en gids stadswandeling, middagmaal): € 43. Leden HBG en WF: € 39. Wie met eigen treinticket<sup>1</sup> reist, betaalt €7 minder. Max. 25 personen. Graag vooraf betalen op rekening nr. 001-4851739 - 69 (IBAN BE71 0014-8517-3969 van HBG, Doornlaan 8 8210 Zedelgem) en aanduiden vanuit welk station u wenst te vertrekken (Torhout of Brugge)*

Deze uitstap wordt georganiseerd in samenwerking met het Willemfonds.

## **“Horen, zien en schrijven”**

*“Hij verbaast zich allang niet meer over de omvang van de onwetendheid van zijn studenten. Postchristelijk, posthistorisch, postonderlegd als ze zijn, zou je denken dat ze gisteren uit het ei waren gekropen.” (In ongenade, J.M. Coetzee)*

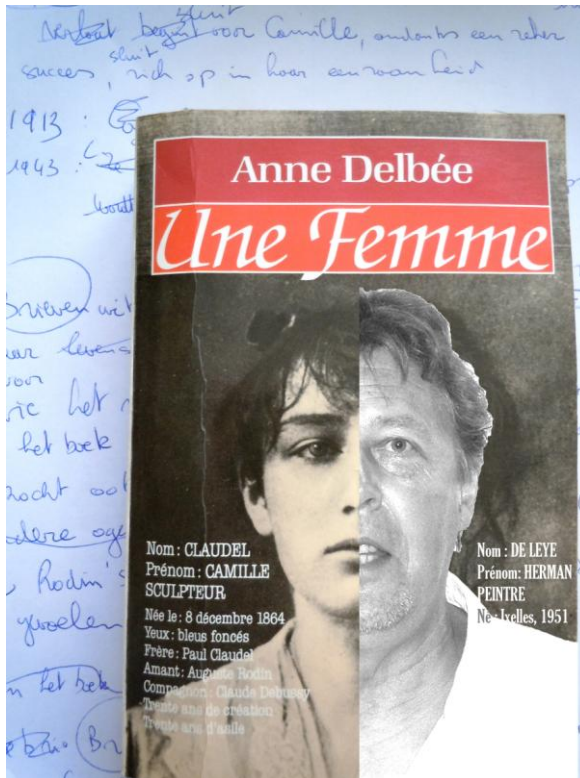
---

<sup>1</sup> Pas op: seniorenpas niet geldig tijdens weekends in juli en augustus



## Het favoriete boek

### Cherchez la femme bij Herman De Leye



Tussen vier witte muren. De pijn: bitter en hard.  
Ze klopt op de muur. Schreeuwt de naam tot de spiegel.  
Ze moeten haar geliefde teruggeven. Het licht waarop ze wacht.  
De strijd die ze opnieuw wil strijden.  
Ontmoediging en blijven hopen.  
Zich niet gewonnen geven.

En toch beseft ze dat ze in de ogen van de wereld voor altijd  
de droevige echo van de geliefde zal blijven.  
Driemaal gelezen (in het Frans...), driemaal de verfilming  
(met in de hoofdrollen Isabelle Adjani en Gérard Depardieu) ge-  
zien.

Dit moet wel één van mijn lievelingsboeken zijn.

Een prachtig voorhoofd boven wondermooie diepblauwe ogen.  
Een mond, meer dan sensueel: fier. Heel lang donker kastanjebruin haar.

Mooi en groot. Zelfverzekerd, stralend van schoonheid en genie.

**UNE FEMME** van **Anne Delbée** vertelt het leven van **CAMILLE CLAUDEL**.

**1883:** Ze ontmoet als leerlinge Auguste RODIN (**sculpteur, beaucoup plus âgé qu'elle, déjà très célèbre.**).

**Suivent quinze années d'une liaison passionnée et orageuse.**

Jaren waarin ze elkaars beeldhouwwerken én leven innig en grondig beïnvloeden.

**1898 :** Rodin maakt een definitief einde aan hun relatie.

Ondanks een zeker succes, sluit Camille zich op in haar eenzaamheid

**1913:** Camille wordt geïnterneerd.

**1943:** Camille, 79 jaar, sterft **à l'asile de Montdevergues, près d'Avignon.**

Haar graf wordt nooit teruggevonden. **Le reste est silence...**

Brieven aan haar broer, **mon petit frère**, Paul (!), geschreven in het gesticht waar Camille 30 jaar opgesloten zit, wisselen af met het verhaal van een vrouw die **maître** Rodin voor zich alleen wil, die verlangt naar erkenning binnen het bastion van de mannelijke kunstenaarswereld zonder beïnvloeding van buitenaf.

Voor wie het **musée** Rodin ooit bezoekt, is het boek een aanrader. Voor wie het museum al bezocht, ook : bij een volgend bezoek zullen de beeldhouwwerken van Camille en Auguste (eindelijk voor eeuwig samen...) met andere ogen en gevoelens bekeken worden.

**1986:** Op de eerste bladzijde van het boek schreef ik na het lezen: **LA PASSION DE L'ART + L'AMOUR IMPOSSIBLE = LA FOLIE?**

**UNE FEMME** van **Anne Delbée** verscheen in het Nederlands: **CAMILLE CLAUDEL, EEN VROUW** (vertaling door Michel Perquy) bij uitgeverij de Geus, Breda.

**DE LEESGROEP**  
**Openbare Bibliotheek**  
**Zedelgem**

**De leesgroep las...**

**Tom Lanoye: 'Sprakeloos'**

Dit boek nam ons mee naar onze jeugdjaren. We genoten van de duidelijk herkenbare leefsituatie: het dorp met de vlijtige middenstanders en de weinig spaarzame fabrieksarbeiders, de snelle materiële en industriële vooruitgang: de televisie, draagbare radiootjes, brommers, wasmachines.

Tom Lanoye beschrijft op een meesterlijke wijze het op zich vrij banale verhaal van een slagersvrouw, die eigenlijk liever actrice was geweest dan slagersvrouw in het Waasland. Ze gaf alles op voor haar man, haar kinderen en de slagerij, alles behalve één ding: haar rollen in het amateurtoneel. Sommige zinnen zijn echte pareltjes: "ze sneed de asperges, mager en bleek als de vingers van een dode pianospeler".

Toen zijn moeder drie jaar voordien stierf vatte Tom het plan op om een hommage te schrijven voor haar. Hij wachtte tot zijn vader overleden was voordat hij er echt werk van kon maken. In de eerste helft van 'Sprakeloos' blijft hij het karwei eindeloos voor zich uitschuiven. De schroom om te beginnen duurt soms wat lang, maar zodra Lanoye na die lange inleiding werk maakt van het verhaal verveelt de lezer zich geen moment meer.

Je voelt de verbondenheid jongste zoon - moeder, ook al verschillen ze soms grondig van menig. Hartverscheurend is bijvoorbeeld de scène waarin de schrijver zijn homoseksuele geaardheid aan zijn moeder bekend en er kwetsende woorden vallen.

**Niccolò Ammaniti: 'Ik haal je op, ik neem je mee'**

Ter gelegenheid van Land in zicht Italië was een Italiaanse succes-schrijver geprogrammeerd. Zijn boeken Zo god het wil; Jij bent mijn schat; Ik haal je op, ik neem je mee bezorgden Ammaniti een cultstatus in Italië. Het hilarische Laat het feest beginnen bestormde vorig jaar meteen de Italiaanse bestsellerlijsten en stootte niemand minder dan Dan Brown van zijn troon, lazen we in De Morgen.

De roman Ik haal je op, ik neem je mee speelt zich af in het fictieve dorpje Ischiano Scalo aan de Riviera. De twee centrale personages, de vijftiger Graziano Biglia en de schooljongen Pietro Moroni, die gepest wordt door de dorpsjongens, beleven die zomer de liefde van hun leven totdat ze op een tragische manier, via allerlei nevenpersonages, met elkaar in contact komen. Het verhaal na-

vertellen is onbegonnen werk. Ammaniti zegt zelf over het boek: "Een boodschap zit er niet in. Het is heel moeilijk om een boodschap als uitgangspunt van je boek te nemen. Ik wilde vertellen over de ervaringen van mensen die hun leven vol passie beleven, over hun avonturen en drama's, over situaties die de lezer kan herkennen. Mijn personages zijn geen mensen die uit de ruimte komen. Eigenlijk wilde ik vertellen over de beloften die niet gehouden worden. Ik wilde vertellen hoe een klein jongetje zich kan voelen, dat inziet dat hij niet meer in zijn familie wil leven." (Het Nieuwsblad, 11/09/2004)

### **K. Stocket, Een keukenmeidenroman**

The Help, zojuist in Nederlandse vertaling verschenen onder de wat ongelukkige titel Een keukenmeidenroman, speelt zich af in het Diepe Zuiden van de Verenigde Staten, ten tijde van de zogeheten Jim Crow-wetten, die absolute segregatie van blanken en zwarten voorschreven. Om precies te zijn in Jackson, Mississippi, in 1962.

De schrijfster vertelt haar verhaal aan de hand van drie personages: de zwarte hulpen Aibileen en Minny en de 23-jarige blanke vrouw Skeeter. Skeeter onderscheidt zich in een aantal opzichten van haar leeftijdgenoten, met wie ze tot voor kort nog aan Ole Miss (University of Mississippi) studeerde. Om te beginnen is ze nog niet getrouwd, heeft zelfs nog nooit een vriendje gehad, en woont ze nog bij haar ouders.

Kathryn Stocketts roman stond sinds augustus 2009 onafgebroken in de New York Time stopvijf. Recent nam hij de positie van Dan Brown over. "The Help", dat in het Nederlands verscheen onder de titel "Een keukenmeidenroman", werd een verkoopsucces dankzij mond aan mond reclame en niet via een uitgeverscampagne, wat dit succes prestatie des te opmerkelijker maakt.

The Help speelt zich af in het diepe zuiden van de Verenigde Staten, meer bepaald in Jackson, Mississippi, ten tijde van de zogeheten Jim Crow-wetten, die absolute segregatie van blanken en zwarten voorschreven.

Kathryn Stocket vertelt haar verhaal aan de hand van drie personages: de zwarte hulpen Aibileen en Minny en de blanke schrijfster Skeeter. Wat volgt is een boeiend verhaal, met verwijzingen naar historische gebeurtenissen, zoals Rosa Parks, de zwarte dame die in 1955 op de bus de plaats innam die gereserveerd was voor blanken.

Er zijn ook literaire verwijzingen zoals bijv. naar "Invisible man" van Ralph Ellison (1952), waarin hij de zwarte identiteit beschrijft.

Els Durnez

# Reglement poëziewedstrijd Het Beleefde Genot vzw 2011

Naar aanleiding van Zedelgem Cultureel Ambassadeur, organiseert de culturele & literaire kring Het Beleefde Genot vzw samen met de Dienst Cultuur van de gemeente Zedelgem een poëziewedstrijd voor Nederlandstalige dichters.

## Art. 1

Er zijn twee categorieën, een categorie Jeugd (geboren na 15 oktober 1993) en een categorie Iedereen.

## Art. 2

Het thema van de poëziewedstrijd is voor de categorie Jeugd **“Mijn dorp”** en voor de categorie Iedereen een versregel uit een gedicht van Paul Rodenko: **“Weer gaat de wereld als een meisjeskamer open”**.

Naar aanleiding van deze wedstrijd worden de gedichten van de laureaten gebundeld.

## Art. 3

Elke indiener mag maximaal drie gedichten insturen. Deelnemers jonger dan 18, mogen zowel voor de categorie Jeugd als voor de categorie Iedereen gedichten insturen. Dit moet dan wel in twee afzonderlijke inzendingen gebeuren. De gedichten moeten in het Nederlands opgesteld zijn en mogen nog niet eerder gepubliceerd of bekroond zijn. Ze dienen op formaat A4 getypt of afgedrukt zijn. Eén gedicht per blad. Elk gedicht is te bezorgen in zes exemplaren.

## Art. 4

De gedichten dragen een schuilnaam of een kenspreuk. De personalia van de inzender (naam, geboortedatum, volledig adres, ev. telefoonnummer en/of e-mailadres) worden op een afzonderlijk blad vermeld met een verklaring op erewoord dat de ingezonden gedichten nog niet gepubliceerd of bekroond werden. Dit blad wordt in een afzonderlijke en gesloten enveloppe gestopt. Op de buitenkant van deze enveloppe staat alleen de schuilnaam en bij de categorie Jeugd een 'J' of 'Jeugd'.

## Art. 5

Als aandeel in de kosten vragen wij per inzending 3 euro. Dit bedrag kan vereffend worden door het te storten op de rekening van Het Beleefde Genot vzw (IBAN: BE71 0014 8517 3969, BIC: GEBA BE BB) of door 5 postzegels met het symbool **1** in de omslag met de personalia te stoppen.

## Art. 6

De inzendingen moeten uiterlijk op 15 oktober 2011 (dagstempel post) verstuurd worden naar: Het Beleefde Genot vzw, poëziewedstrijd, Doornlaan 8, 8210 Zedelgem (België).

## Art. 7

Door hun deelname, geven de deelnemers het recht aan de inrichters om ingezonden gedichten te publiceren, eventueel in tijdschriften en op de website van de organise-

rende vereniging, uiteraard met naamvermelding.  
De ingezonden gedichten worden niet aan de deelnemers teruggestuurd.

**Art. 8**

De juring gebeurt door een vijfkoppige, onafhankelijke en deskundige jury. Er wordt geen enkele vorm van correspondentie gevoerd over de beslissing van de jury. Deze is definitief.

**Art. 9**

Er worden tien laureaten aangeduid, zij ontvangen allen een prijs en hun gedicht wordt gepubliceerd in de gelegenheidsbundel. Per deelnemer kan slechts één gedicht gelauwerd worden. De beste drie gedichten van elke categorie ontvangen eveneens een geldprijs.

Categorie Jeugd:

Eerste prijs: 100 euro  
Tweede prijs: 75 euro.  
Derde prijs: 50 euro.

Categorie Iedereen:

Eerste prijs: 150 euro  
Tweede prijs: 100 euro  
Derde prijs: 75 euro

**Art. 10**

Uit de inzendingen van de bewoners van Groot- Zedelgem wordt er een dorpsgedicht geselecteerd.

De winnaar of winnares ontvangt hiervoor een prijs van 150 euro, bovendien zal het gedicht op een openbare plaats opgesteld worden.

**Art. 11**

Deelnemers die een prijs of eervolle vermelding behalen worden hiervan persoonlijk op de hoogte gebracht.

De prijs en eervolle vermeldingen worden alleen overhandigd aan de betrokken personen wanneer die aanwezig zijn op de avond van de proclamatie, of aan zijn of haar afgevaardigde in geval van heirkracht.

**Art. 12**

Proclamatie op zaterdag 19 november 2011 om 18.00 uur op een nog nader te bepalen plaats in Zedelgem

**Art. 13**

De deelnemers worden geacht het reglement te kennen, verklaren zich akkoord met de voorwaarden van dit reglement en met de beslissingen van de jury. Zijn uitgesloten van deze wedstrijd: personeel van de Cultuurdienst Zedelgem en hun gezin, bestuursleden van Het Beleefde Genot vzw en hun gezin.

**In de volgende Toverberg:**

- **Gwen Deprez**
- **Rilke, Pasternak, Tsvetajeva**
- **Facebook : solliciteren naar goedkeuring**

De volgende Toverberg verschijnt bij het begin van de herfst van 2011

Vzw Het Beleefde Genot stelt zich tot doel het culturele en literaire leven te stimuleren door het organiseren van evenementen zoals lezingen, uitstappen, literaire salons, filmvertoningen, tentoonstellingen, wedstrijden enz.

Wij wensen zoveel mogelijk mensen te laten genieten van culturele uitingen van hoog niveau en die niet onmiddellijk voorhanden zijn op lokaal gebied. Daarnaast willen wij impulsen geven om het literaire beleven te bevorderen.



**Roland Ranson**



**Bart Madou**



**Els Durnez**



**Staf de Wilde**



**Els Vermeir**



HET BELEEFDE GENOT  
CULTURELE EN LITERAIRE KRING